

Lukupiiritoiminnan kehittäminen

Case: Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma

Räsänen, Hanna

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Lukupiiritoiminnan kehittäminen
Case: Palvelujen tuottamisen ja johtamisen
koulutusohjelma

Hanna Räsänen
Palvelujen tuottaminen
ja johtaminen
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2009

Hanna Räsänen

Lukupiiritoiminnan kehittäminen
Case: Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma

Vuosi 2009 Sivumäärä 45

Laurea Järvenpäässä toteutettiin lukupiiriä osana Learning by Developing -toimintamallia Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Lukupiirit ovat keskeisiä työkaluja ammatillistiedollisen osaamisen kehittymisessä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää toimivia käytänteitä lukupiireihin ja sen avulla tukea opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä. Opinnäytetyön lähtökohtana oli Laurea Järvenpäässä toteutettu Lukupiirin kehittämishanke 2007. Hankkeen aikana kartoitetut ongelmat lukupiireissä ja niiden pohjalta laaditut kehitystarpeet antoivat työkaluja tämän opinnäytetyön toteutukseen.

Opinnäytetyössä perehdyttiin oppimis- ja opetusmenetelminä käytettyihin lukupiiriteorioihin ja -malleihin sekä laadittiin niihin perustuva suunnitelma kevään 2008 lukupiirikerroista. Toiminnallinen osa opinnäytetyöstä toteutettiin keväällä 2008 Laurea Järvenpäässä Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman 2007 aloittaneille opiskelijoille. Suunnittelun ja toteutuksen lisäksi tämä opinnäytetyö sisälsi palautelomakkeen laatimisen ja palautteen keräämisen opiskelijoilta, tulosten arvioinnin ja kehitystoimenpiteiden laatimisen.

Selkeiden lukupiirikäytänteiden laatiminen ja tavoitteiden määrittely edesauttoivat lukupiirin toimintaa. Lukupiirissä käytettävät materiaalit asettavat kuitenkin haasteita lukupiirin toiminnalle. Lukupiirin materiaalien mielenkiintoisuus vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon ja lukupiireihin osallistumiseen, mutta ammattikorkeakoulun taso ja opintojaksojen sisällöt asettavat niille omat vaatimuksensa. Lukupiiriin osallistuvien opiskelijoiden tulisi ymmärtää, että lukupiirien ja niissä käytettävien materiaalien ensisijainen tarkoitus on kehittää opiskelijan omaa ammatillistiedollista osaamista ja se korvaa luennoilla istumista ja tenttejä. Lukupiiriin ei ole tarkoitus olla helpompi tai löyhempi tapa suorittaa opintoja.

Jatkossa lukupiirejä voisi toteuttaa Laureassa osana Learning by Developing -toimintamallia tässä opinnäytetyössä laaditun suunnitelman mukaan soveltuvin osin. Lukupiirin toimintaa edesauttaisi, jos opiskelija voisi itse valita suorittaako materiaalit tenttimällä vai lukupiireissä. Näin pystyttäisiin lisäämään lukupiireihin sitoutumista, opiskelijoiden motivaatiota ja mahdollisesti pienennettäisiin niiden opiskelijoiden osuutta lukupiireissä, jotka eivät motivoituneesti ja sitoutuneesti halua osallistua lukupiiriin toimintaan ja samalla heikentävät sen toimivuutta.

Asiasanat: lukupiiri, kehittäminen, Laurea

Hanna Räsänen

Developing Reading Circle Policies
Case: Degree Programme in Service Management

Year	2009	Pages	45
------	------	-------	----

Reading circles are used as a part of Learning by Developing model of teaching for first year students of Laurea University of Applied Sciences at Laurea Järvenpää. Reading circles are considered to be a remarkable method for developing the professional know-how of the students. A development project for the reading circles was first launched in the year 2007 and the challenges and shortcomings of the first reading circles were observed. This Bachelor's thesis is based on the aspects and notes of the development project.

This Bachelor's thesis examines reading circles as a learning and teaching method in the Degree Programme of Service management at Laurea Järvenpää. The aim was also to create a plan for guiding the reading circle sessions which took place during the spring 2008. The primary purpose of the study was to produce successful policies for teachers guiding the reading circles and therefore support and further the professional development of the students.

The empirical part of the thesis took place in the spring 2008 with the objective group of first year students in Degree Programme in Service management at Laurea Järvenpää. The reading circle sessions were guided as a part of this study and then evaluated by collecting feedback from attending students. A new development plan was created based on reading circle instructor's evaluation and received feedback.

Defining the standard practice and objects supported the reading circle course of actions. However, the literature used at the reading circles created a challenge for success. How interesting the students find the study material affects their motivation and participation at the sessions. Naturally the degree of the University of Applied Sciences and content of the course sets certain requirements for the study materials. Students attending the reading circles should understand that the primary purpose of reading circles and study materials is to develop their professional know-how and replace some of the exams and lessons. Reading circles are not meant to be easy or a light way to attend courses.

This thesis presents a plan that could be modified as a standard procedure for executing reading circles as a part of Learning by Developing model at Laurea University of Applied Sciences. Students should have the ability to choose whether to attend a reading circle or take an exam from the study material in question. By doing so students would be more motivated and dedicated in the reading circle session and there would be less unmotivated and involuntary students attending the session who therefore might weaken the functionality of the reading circle.

Key words: reading circle, developing, Laurea

Sisällys

1 Johdanto	7
2 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus.....	8
3 Opinnäytetyön taustaa	9
3.1 Laurean pedagoginen strategia	9
3.2 Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman opetussuunnitelma	10
4 Lukupiiri osana opetuksen toteutussuunnitelmaa	12
4.1 Lukupiirit Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijoille	12
4.2 Lukupiirin kehittämishanke 2007 työn lähtökohtana.....	13
4.3 Lukupiirissä vuonna 2007 käytetyt toimintatavat	13
4.4 Palautteet vuoden 2007 lukupiireistä.....	14
4.5 Yhteenvedo lukupiirin ongelmista ja kehitystarpeista	16
5 Lukupiiri	17
5.1 Lukupiirin vetäminen	18
5.2 Lukupiirin ryhmäkoko ja tilat	19
5.3 Lukupiirimallit	20
5.3.1 Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje	20
5.3.2 Tampereen Yliopiston Giddens-lukupiiri	21
5.3.3 Industrial Logicin lukupiiri.....	21
6 Suunnitelma lukupiireistä keväällä 2008	23
6.1 Lukupiirien ohjaaminen keväällä	24
6.2 Lukupiirien tehtävänanto	24
6.3 Lukupiirien materiaalit	25
6.3.1 Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit	26
6.3.2 Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen	26
6.3.3 Liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen	27
6.4 Lukupiirituntien kulku	28
6.5 Lukupiirin läsnäoloseuranta	28
6.5 Palautekysely lukupiiriin osallistuneille	29
7 Lukupiirien toteutus ja arviointi	31
7.1 Lukupiiritunnit 26.2.2008	31
7.2 Lukupiiritunnit 11.3.2008	32
7.3 Lukupiiritunnit 8.4.2008	32
7.4 Lukupiiritunnit 22.4.2008	33
7.5 Lukupiiritunnit 6.5.2008	34
7.6 Poissaolot ja korvaaminen	34
7.7 Palautekyselyn tulokset ja arviointi	35

8 Kehitysehdotukset	37
9 Pohdinta	38
Lähteet	41
Liitteet	42
Liite1: Lukupiirin tehtävänanto.....	43
Liite2: Palautekyselylomake	44

1 Johdanto

Lukupiirin on kuvailtu olevan vaihtoehtoinen kirjatentin suoritustapa, jossa opiskelijaryhmä kokoontuu keskustelemaan tentittävästä kirjallisuudesta, laadittujen alustusten pohjalta. Monipuolisten, vaihtelevien opetusmenetelmien käyttö voidaan nähdä myös keinona vastata sekä erilaisten oppijoiden tarpeisiin että erilaisiin, yhä lisääntyviin, korkeakouluopetukselle asetettaviin yhteiskunnallisiin haasteisiin. (Aaltojärvi, Lindström, Mikkonen, Ruuska, Similä, & Tanskanen, 2006, 166 - 169.)

Laurea Järvenpäässä lukupiiriä on toteutettu osana Laurean Learning by Developing -toimintamallia Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmassa vuosina 2006 ja 2007 aloittaneille opiskelijoille. Lukupiirit ovat keskeisiä työkaluja ammatillistiedollisen osaamisen kehittymisessä ja niitä toteutettiin opintojen alusta alkaen teemojen alla kulkevien opintojaksojen aikana.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimivia lukupiirikäytänteitä Lukupiirin kehittämishanke 2007 saatujen kehitysehdotusten pohjalta. Keskeisiä ongelmia lukupiirin toiminnassa oli opiskelijoiden motivointi lukemaan annetut materiaalit, osallistuminen lukupiirikerroille sekä keskustelun eteneminen lukupiiritunneilla. Lukupiirin kehittämisen lähtökohtana olleita kehitystarpeita olivat lukupiirin yhteisten tavoitteiden ja pelisääntöjen määrittäminen, ohjaajan tehtävien tarkennus ja roolin määrittely, lukupiirituntien kulun suunnittelu sekä materiaalien ja niistä laadittavien ennakkotehtävien suunnittelu.

Opinnäytetyössä laadittiin kehitystarpeiden, Lukupiirin kehittämishanke 2007 ja lukupiiriteorioiden pohjalta suunnitelma kevään 2008 lukupiireistä. Lisäksi opinnäytetyön tehtäviin kuului lukupiirituntien vetäminen ja poissaolojen seuraamusten suunnittelu. Tämän opinnäytetyön lukupiirit toteutettiin Laurea Järvenpäässä keväällä 2008 Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman syksyllä 2007 aloittaneille opiskelijoille. Toteutuksen aikana lukupiiriin vetäjät arvioivat lukupiirin toimintaa ja kevään lopussa kerättiin palautetta opiskelijoilta toiminnan arvioinnin tueksi. Opinnäytetyön lopussa arvioidaan laadittujen lukupiiri käytänteiden toimivuutta ja laaditaan kehitysehdotuksia jatkoa ajatellen.

2 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kehittää Laurea Järvenpään Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman (Paljo) ensimmäisen vuoden opetuksen toteutussuunnitelmaan sisällytettyä lukupiirikäytäntöä. Aiemmin Laurea Järvenpäässä toteutettu Lukupiirin kehittämisshanke 2007 oli tämän opinnäytetyön lähtökohtana. Opinnäytetyön avulla kehitetään lukupiiri- en suunnitteluun ja toteutukseen toimivia käytänteitä, arvioidaan niiden toimivuutta ja laaditaan kehitysehdotuksia mahdollista jatkoa varten.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea toimivamman lukupiirikäytännön kehittämisen avulla opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä ja ammatilliseen asiantuntijuuteen kasvua.

Opinnäytetyö sisältää kevään 2008 lukupiirikertojen suunnittelun, toteutuksen, palautelomakkeen laatimisen ja palautteen keräämisen opiskelijoilta, työn tulosten arvioinnin ja kehitystoimenpiteiden laatimisen. Toiminnallinen osa opinnäytetyöstä toteutettiin keväällä 2008 Laurea Järvenpäässä Paljon koulutusohjelman 2007 aloittaneille opiskelijoille.

Omat oppimistavoitteeni olivat Laurean Learning by Developing-mallin ja lukupiireissä käytettävien opetusmenetelmien sisäistäminen, opetuksen suunnittelu- ja kehittämistoiminnan prosessin ymmärtäminen sekä ryhmän vetäjänä toimimisen kautta opettajuuden ensimmäisen askeleen ottaminen.

3 Opinnäytetyön taustaa

Laurea on tutkiva ja kehittävä, korkealaatuista ammatillista osaamista tuottava palveluinno-vaatioiden ammattikorkeakoulu. Laurea on Suomen kolmanneksi suurin ammattikorkeakoulu aloituspaikkojen määrän perusteella, kuudessa toimipisteessä opiskelee n. 8000 opiskelijaa eri koulutusaloilla. (Laurea ja toimipisteet 2008, www-muodossa.)

Paljon koulutusohjelmaa on mahdollista opiskella Laurea Järvenpäässä tai Laurea Leppävaarassa. Tutkinto on matkailu- ja ravitsemisalalan ammattikorkeakoulututkinto, laajuus on 210 opintopistettä ja tutkintonimike on restonomi (AMK). (Paljo koulutusohjelma 2008, www-muodossa.) Vuonna 2007 Laurea Järvenpäässä Paljon koulutusohjelman aloitti 35 opiskelijaa.

Matkailu- ja ravitsemisalalan tutkinnon suorittaneilla restonomeilla on kokonaisvaltainen käsitys alasta ja sen kehittämismahdollisuuksista. Restonomit (AMK) ovat liiketoiminnan, johtamisen, palveluprosessien ja tuotekehityksen asiantuntijoita. (Marata 2008, www-muodossa.) Laurea Järvenpäässä Paljon koulutusohjelman osaamisen painopisteenä oli palveluliiketoimintaosaamisen soveltaminen ravitsemispalveluihin (Paljon koulutusohjelma 2008, www-muodossa).

3.1 Laurean pedagoginen strategia

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä (351/2003) on antaa työelämään ja sen kehittämiseen sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin pohjautuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on myös harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003.) Laureassa kehitetty toimintamalli Learning by Developing (LbD) eli kehittämispohjainen oppiminen mahdollistaa Laurean pedagogisen strategian viemisen käytäntöön ja mahdollistaa asetun tahtotilan saavuttamisen (Laurea 2008, www-muodossa).

LbD on Laurean pedagoginen toimintamalli, jossa oppimisprosessi on muotoiltu tutkimus- ja kehittämisprosesseiksi. Tutkimus- ja kehittämisprosessien pohjana ovat aidot työelämän ilmiöt ja ongelmat. LbD -toimintamallin avulla pyritään kehittämään opiskelijoiden valmiuksia vastata tulevaisuuden haasteisiin. Laureassa opiskelija kasvaa tutkittuun tietoon perustuvissa, oikeissa työelämän hankkeissa perusosajasta työelämän kehittäjäksi ja pystyy valmistuttuaan tekemään allaan vaativia asiantuntijatehtäviä. (LbD 2008, www-muodossa.)

Learning by Developing mahdollistaa ammatillisen osaamisen hankkimisen sekä opiskelijoille että opettajille ja parhaimmillaan kehittää yhteisissä kehittämishankkeissa myös työelämäkumppaneiden osaamista. Learning by Developingin tavoitteena on tuottaa ammatillistiedol-

lista osaamista, kontekstin ja sen ilmiöiden ymmärtämistä, tekemisen ja kehittämisen osaamista ja erilaisten tilanteiden hallintakykyä. (Laurea 2008, www-muodossa.)

Raij'n mukaan (2000, 2003) ammattikorkeakoulukontekstissa oppiminen etenee vuorovaikutussuhteessa osaamisen tiedonlajeihin. Tutkittu tieto, kyvyissä ja taidoissa oleva tieto, eettinen tieto ja kokemuksellinen tieto integroituvat yksilön ja yhteisön oppimisprosessissa jakamalla ja yhdessä toimien. Tutkittu tieto ja eettinen tieto yhteisöissä hyväksytyihin arvoihin perustuen antavat perustelut valinnoille ja selitykset sekä avaukset uusille innovaatioille. (Laurea 2008, www-muodossa.)

Laurean opetussuunnitelmat rakentuvat teemoista ja kaikille koulutusohjelmille yhteisistä yleisistä kompetensseista. Opetussuunnitelman yleisten kompetenssien määrittely on tehty analysoimalla tulevaisuuden työelämässä tarvittavaa kaikkien alojen yhteistä osaamista. Osaamisalueista muodostuu teemoja, joiden tavoitteet kuvataan osaamisena suhteessa vastaavaan työelämään. Laurean yhteisten yleisten kompetenssien lisäksi jokaisen koulutusohjelman ydinosaaminen voidaan jäsentää ammatillistaidolliseksi ja ammatillistiedolliseksi kompetenssiksi. Yleisten kompetenssien suuntaista oppimista tapahtuu myös ammatillisten opintojaksojen yhteydessä. (Laurea 2008, www-muodossa.)

Ammattikorkeakoulupedagoginen tietokäsitys lähtee siitä, että tiedot ja taidot eivät ole toisistaan erillisiä, vaan ne liittyvät ammatillisessa osaamisessa tiiviisti yhteen. Ammatillistaidollinen ja ammatillistiedollinen osaaminen jäsentyvät tarkemmin kunkin koulutusohjelman teemoissa ja opintojaksoissa. (Laurean pedagoginen strategia 2007, 9.) Teemojen laajuus on 10 - 70 opintopistettä. Teemat koostuvat opintojaksoista, joiden laajuus vaihtelee 5 ja 30 opintopisteen välillä. (Paljon opetussuunnitelma 2007-2008, www-muodossa.)

3.2 Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman opetussuunnitelma

Opintojen alkuvaiheessa opiskelija hankkii välineitä LbD -mallin mukaiseen opiskeluun. Opintojen alussa opiskelija oppii tutkivaa ja kehittävää työtettä, tutustuu omaan alaan ja toimintaympäristöön, alan toimintatapoihin sekä Laurean oppimisympäristöihin. Paljon koulutusohjelma koostuu teemoista joista ensimmäisen vuoden aikana toteutuu 001 Palvelukulttuuriosaaminen ja 006 Liiketoimintaosaaminen. Molemmat teemat koostuvat kolmesta 10 opintopisteen laajuisesta opintojaksosta. (Paljo koulutusohjelma 2008, www-muodossa.)

Palvelukulttuuriosaamisen teemassa opiskelija oppii valmiuksia toimia korkeakoulumaisesti ja vastuullisesti osana tiimejä ja verkostoja. Opiskelija tutustuu tutkimukselliseen ajatteluun ja toimintaan sekä oppii kantamaan vastuun omista ratkaisuistaan perustellusti. Opiskelijan ammatillinen kasvu käynnistyy henkilökohtaisen asiantuntijuuden kehittämissuunnitelman

avulla. Opintojaksoja Palvelukulttuuriosaamisen teemassa ovat Palvelutapahtuman järjestäminen, Asiakslähtöisen palvelun laatu ja Palvelukulttuuri. (Paljon opetussuunnitelma 2007-2008, www-muodossa.)

Liiketoimintaosaamisen teemassa opiskelija oppii ottamaan liiketaloudelliset tekijät huomioon osana palveluliiketoimintaa. Opiskelija oppii jäsentelemään toimialueensa elinkeinoelämää ja alueen klustereita sekä saa perusvalmiudet yrityksen liiketoiminnan ja prosessien kehittämiseen. Liiketoimintaosaamisen teemassa opintojaksoja ovat Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit, Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen ja Liiketoiminnan suori-tuskyvyn johtaminen. (Paljon opetussuunnitelma 2007 - 2008, www-muodossa.)

Laurea Järvenpäässä toteutettiin lukupiiriä LbD - toimintamallin mukaisen opiskelun tukena Paljon koulutusohjelmassa. Lukupiirit ovat keskeisiä työkaluja ammatillistiedollisen osaamisen kehittämisessä. Lukupiiriä toteutettiin opintojen alusta alkaen teemojen alla kulkevien opintojaksojen aikana.

4 Lukupiiri osana opetuksen toteutussuunnitelmaa

Ammattikorkeakouluosaaminen tarkoittaa tutkittuun tietoon perustuvaa tietämistä, kontekstin ja sen ilmiöiden ymmärtämistä, tekemisen osaamista ja kykyä hallita erilaisia työelämän tilanteita. Tutkitusta tiedosta tulevat perustelut toiminnalle, toimintatapojen valinnoille ja kehittämiselle. Kontekstin tai toimintakulttuurin ymmärrys syventää tietämistä ja edistää opiskelijan oman tieto- ja taitopääoman rakentumista. Osaamisen takana oleva hiljainen tieto on oppimista edistävässä ympäristössä jaettavissa ja muunneltavissa omia kokemuksia tulkitsemalla, kokemuksia jakamalla ja yhdessä toimimalla. (Raij 2003, 45 - 47.) Lukupiirissä jaetaan asiantuntijuutta, tietoja ja kokemuksia LbD -mallin mukaisesti.

Paljon koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opetus suunnitelman toteutukseen sisällytettyjen lukupiirien tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja, kasvattaa ammatillistiedollista osaamista, liittää teoriaosaamista käytännön toimintaan, jakaa tietoja ja kokemuksia opiskelijoiden kesken sekä ohjata opiskelijoita LbD -mallin mukaiseen opiskeluun. Opintojen alkuvaiheessa järjestettävillä lukupiireillä oli tavoitteena myös sosiaalista opiskelijoita ammattikorkeakoulu yhteisöön.

4.1 Lukupiirit Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijoille

Lukupiirejä toteutettiin Laurea Järvenpäässä syksyllä 2006 ja 2007 aloittaneille opiskelijoille. Opintoihin sisältyviin lukupiireihin osallistumalla opiskelijat suorittivat osia teemojen opintojaksoista. Lukupiirejä toteutettiin lukuvuoden jokaisen opintojakson aikana. Lukupiiritoinnasta oli vastuussa kaksi Laurea Järvenpään opettajaa jotka huolehtivat lukupiirien sisällöstä, toteutuksesta ja sijoittelusta lukujärjestykseen. Syksyn 2007 lukupiirejä ohjasivat kaksi opiskelijaa. Lukupiireissä keskityttiin ammatillistiedollista kasvua tukeviin, alaan liittyviin teorioihin ja muihin osaamisen oppimista tukeviin materiaaleihin. Lukupiirit korvasivat osittain aiemmin käytettyjä kirjatenttejä.

Syksyllä 2007 aloittaneille opiskelijoille lukupiirejä toteutettiin Palvelukulttuuriosaamisen teeman opintojaksoilla syksyn 2007 aikana neljä kertaa. Nämä lukupiirit ja niiden yhteydessä tehty Lukupiirin kehittämishanke 2007 olivat tämän opinnäytetyön lähtökohtana. Tämän opinnäytetyön toteutukseen sisältyneet lukupiirit toteutettiin keväällä 2008 syksyllä 2007 aloittaneille opiskelijoille.

4.2 Lukupiirin kehittämishanke 2007 työn lähtökohtana

Lähtökohtana opinnäytetyölle olivat Lukupiirin kehittämishanke 2007 pohjalta ilmenneet kehittämistarpeet.

Hanke toteutettiin syksyllä 2007 Laurea Järvenpäässä. Hankkeen toteuttivat kaksi Laurea Järvenpään Paljon koulutusohjelman kolmannen vuosikurssin opiskelijaa omiin opintoihinsa liittyvän opintojakson MP6203, Ravitsemispalveluprosessin kehittämishanke yhteydessä. Opintojakson tavoitteena oli, että opiskelija tiedostaa ravitsemispalveluprosessin kehittämistarpeita ja toteuttaa siihen tai sen osatekijään liittyvän työelämän kehittämishankkeen projektinhallinnan periaatteiden mukaisesti.

Hankkeen tarkoituksena oli kartoittaa lukupiirin ongelmakohtia ja keinoja kehittää ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestettävää lukupiiriä toimivammaksi. Hanketta edeltävänä vuonna lukupiiriä toteutettiin myöhemmin tässä työssä esiteltävän Jyväskylän yliopiston lukupiirimallista johdetun mallin mukaisesti. Lukupiirin kehittämishankkeen 2007 lähtökohtana olivat 2006 toteutetun lukupiirin ongelmat, muun muassa opiskelijoiden motivointi lukemaan annettu materiaali lukupiiriin, opiskelijoiden vähäinen osallistuminen lukupiiritunneille sekä lukupiiritunneilla keskustelun aikaansaaminen.

Lukupiirit toteutettiin Palvelukulttuuriosaamisen teeman aikana, kerran jokaisen kolmen opintojakson aikana. Hankkeen aikana suunniteltiin lukupiireihin materiaalit samaan aikaan toteutettavien substanssiopintojen tueksi, oppimista tukevia tehtäviä sekä lukupiirituntien kulku. Syksyn aikana toteutettiin kolmea eri toimintamallia lukupiirien ennakotehtävien ja tuntien kulun osalta. Näin haluttiin selvittää, mikä edesauttaa lukupiireihin osallistumista, tehtävien tekemistä ja keskusteluun osallistumista. Hankkeen tekijät toimivat lukupiirien vetäjinä havainnoiden samalla ryhmän toimintaa lukupiireissä. Kolmen lukupiirin jälkeen opiskelijoilta kerättiin palautetta, josta saatujen vastausten perusteella tehtiin yhteenveto lukupiiritoiminnan ongelmakohdista ja kehitystarpeista.

4.3 Lukupiirissä vuonna 2007 käytetyt toimintatavat

Lukupiirit toteutettiin 2007 aloittaneille Paljon koulutusohjelman opiskelijoille kahdessa ryhmässä. Paljo 1 -ryhmä käsitti kahdeksantoista opiskelijaa ja Paljo 2 -ryhmä seitsemäntoista opiskelijaa. Molempien ryhmien vetäjinä toimivat hankkeen tekijät.

Ensimmäisellä lukupiirikerralla oli luettavana yhteensä neljä eri kirjaa, jolloin neljästä viiteen opiskelijaa kummasakin ryhmässä luki saman kirjan. Materiaali koostui ravitsemispalvelujen tuottamiseen ja johtamiseen liittyvästä kirjallisuudesta, joka sisälsi perusteita juhlapalvelus-

ta, ravitsemispalveluista työnä, elintarvikehygieniasta sekä palvelun ja tarjoilun avaimista. Jokainen opiskelija laati annettujen lukupiiriohjeiden mukaan lukemansa perusteella pohtivan esseen, joka palautettiin lukupiirin vetäjille. Lukupiiritunti toteutettiin neljästä viiteen opiskelijan pienryhmissä siten, että jokaisessa ryhmässä oli aina yksi kunkin kirjan lukenut henkilö. Jokainen esitteli kirjan sisällön muille ryhmäläisille lukemansa ja tekemänsä esseen pohjalta ja muut ryhmän jäsenet esittivät aiheesta lisäkysymyksiä. Tunnin loppupuolella ryhmät yhdistettiin yhdeksi ja jokainen ryhmä esitteli lyhyesti muille esille nousseet aiheet ja mahdolliset kysymykset, joista koko ryhmä keskusteli yhdessä. Lukupiirin vetäjä ohjasi lukupiirin kulkua ja edisti keskustelua esittämällä lisäkysymyksiä tai kertomalla lisää aiheista.

Toisellakin kerralla oli luettavana neljä eri kirjaa ja jälleen neljästä viiteen opiskelijaa kummassakin ryhmässä luki saman kirjan lukupiiriä varten. Luettavana oli perusteoksia liittyen ravitsemussuositukseen, erityisruokavalioihin, ruokakulttuureihin ja uskontojen vaikutuksista ruoanvalmistukseen. Jokainen opiskelija laati lukemastaan materiaalista kahden sivun mittaisen raportin, joka palautettiin ohjaajille. Lisäksi jokainen laati kaksi kysymystä lukemastaan kirjasta. Lukupiiri toteutettiin koko ryhmän, Paljo 1 tai Paljo 2, muodostamassa ringissä siten, että valittiin yksi kunkin kirjan lukenut henkilö esittelemään kirja raporttinsa pohjalta. Muiden kirjan lukeneiden tarkoitus oli täydentää esittelijän kertomusta ja edistää keskustelua esittämällä laatimiaan kysymyksiä ryhmälle. Näin käytiin jokainen kirja vuorollaan läpi. Lukupiirin vetäjä ohjasi lukupiirin kulkua ja tarvittaessa edisti keskustelua esittämällä lisäkysymyksiä tai kertomalla lisää aiheista.

Kolmannella kerralla lukupiiri toteutettiin opettajien laatiman mallin mukaan, jota käytettiin 2006 lukupiireissä. Molemmilla ryhmillä oli luettavana liiketoimintaosaamiseen liittyvä Menestyvän yritystoiminnan perusta -kirja ja Elinkeinoelämän keskusliiton Palvelut 2020 - loppuraportti. Paljo 1 -ryhmän opiskelijat laativat alustuksensa liiketoimintaosaamisen kirjan ja Paljo 2 -ryhmä Palvelut 2020 - loppuraportin pohjalta. Lukupiiriohjeessa oli kerrottu alustuksen olevan keskusteluun innoittava, kriittinen ja pohtiva kirjoitus luetun kirjan pohjalta. Lukupiiri toteutettiin molempien ryhmien kanssa yhdessä siten, että valittiin ryhmästä ensin puheenjohtajat joiden tehtävänä oli esitellä alustuksensa ja johdatella keskustelua, sekä sihteeri, jonka tehtävänä oli kirjata keskustelun pääkohdat. Pöytäkirja palautettiin ohjaajalle puhtaaksi kirjoitettuna. Kaikkien oli tarkoitus osallistua keskusteluun omien alustustensa avulla ja vetäjän oli tarkoitus pääasiassa tarkkailla keskustelun etenemistä.

4.4 Palautteet vuoden 2007 lukupiireistä

Lukupiireistä kerättiin palautetta kyselylomakkeella, joka oli puolistrukturoitu, osaan kysymyksistä oli annettu valmiit vastausvaihtoehdot ja osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä. Lukupiiriin osallistuneilta opiskelijoilta kysyttiin, mikä oli heidän mielestään paras tapa toteuttaa lukupiiritunnit, mieleisin ennakkotehtävä, tukivatko materiaalit substanssiopintoja,

mitä osaamisalueita lukupiiri kehittää, mitä hyötyä lukupiireistä on ja mikä motivoisi osallistumaan lukupiireihin. Kaikkien kysymyksien yhteydessä pyydettiin myös perustelut vastauksille. Viimeisenä kysyttiin miten opiskelija itse järjestäisi lukupiirin, millaisia materiaaleja ja ennakkotehtäviä käytettäisiin, miten lukupiirituntien kulku tulisi toteuttaa ja miten poissaolot ja tekemättömät tehtävät korvattaisiin.

Palautteista ilmeni selvästi opiskelijoiden pitäneen pienryhmätyöskentelyä toimivimpana tapana toteuttaa lukupiiriä. Perusteluista nousi esille pienryhmässä keskustelun olleen helpointa ja miellyttävintä. Opettajien laatiman lukupiirimallin mukainen toteutus koko ryhmän kesken koettiin epämieluisaksi sen jäykkyyden ja keskustelun vähäisyyden vuoksi. Vetäjien havainnoinnin pohjalta voitiin todeta samaa, pienryhmissä keskustelu oli vilkasta, mutta opettajien laatiman lukupiiritoimintamallin mukainen, koko ryhmän yhteinen keskustelu ei sujunut edes vetäjän esittämien kysymysten avulla.

Esseet olivat olleet mieluisin ennakkotehtävä. Moni perusteli sen siten, ettei ollut ymmärtänyt mikä alustus on ja on mieleisempää kirjoittaa omista näkemyksistä vapaasti esseen muodossa. Kaikki vastanneista kokivat lukupiirin aiheiden tukeneen myös muita substanssiopintoja. Lukupiirin hyötyinä pidettiin teoriaosaamisen, kirjoitustaitojen ja keskustelutaitojen kehittymistä. Kukaan ei valinnut annetuista vaihtoehdoista ryhmätyötaitojen tai lukutaitojen kehittyvän lukupiirin avulla.

Lukupiiriin osallistumiseen motivoisivat mielenkiintoiset aiheet ja keskustelun edistäminen. Vastanneet eivät kuitenkaan perustelleet avoimeen kysymykseen vastaamalla mitä näillä tarkoittivat. Lukupiirin materiaaleiksi toivottiin niin kirja- kuin Internet- ja lehtilähteitä. Suoran palautteen pohjalta voitiin kuitenkin todeta kirjojen saatavuuden olleen huono, koulun ja kaupungin kirjastoista löytyi vain muutama teos kutakin.

Puolet kyselyyn vastanneista järjestäisi lukupiirin pienryhmänä ja puolet keskustelurinkinä. Muutama toivoi lisäksi keskustelua lisättävän kysymysten avulla. Suurin osa käyttäisi ennakkotehtäviä vaihdellen aiemmin käytettyjä vaihtoehtoja, osa laittaisi tehtäväksi raportin tai oman lyhyen kirjoituksen. Suurin osa oli sitä mieltä, että poissaolot ja ennakkotehtävien tekemättä jättäminen tulisi korvata lisätehtävillä. Osa halusi ”lintsareille” tentin, osa vastanneista oli sitä mieltä, että mikäli opiskelijalla on sairausloma, hänen ei tulisi saada poissaolosta sanktioita ja toisten mielestä sairauspoissaolon voisi korvata lisätehtävillä. Vetäjiltä toivottiin tiukempaa kuria, kiitoksia tuli iloisesta asenteesta ja keskustelun edistämisestä.

Palautteiden pohjalta voidaan todeta mielenkiintoisten aiheiden olevan motivoiva tekijä, joka vaikuttaa myös lukupiireihin osallistumiseen. Materiaalien valinnoilla on siten suuri merkitys lukupiirin onnistumiselle. Valinnoissa tulee huomioida myös materiaalien saatavuus. Lukupiiri-

tuntien toteutustapaan liittyy keskeisesti ongelma keskustelun etenemisestä. Heikoimmin keskustelu onnistui isossa ryhmässä. Keskustelun etenemiseen vaikuttavat myös materiaalivalinnat ja vetäjien osallistuminen. Ennakkotehtävien ohjeen ja tehtävänannon ymmärtäminen ja sen selkeys vaikuttivat annettujen tehtävien tekemiseen. Esseen tekeminen oli tuttua aiempien kurssien yhteydestä ja se koettiin mieleisimmäksi. Kysymysten laatiminen ennakkoon koettiin hyväksi keskustelua edistävänä tekijänä.

4.5 Yhteenveto lukupiirin ongelmista ja kehitystarpeista

Lukupiirien lopussa kerättyjen palautteiden pohjalta voitiin todeta keskeisiksi kehitystarpeiksi lukupiirien vetäjän huolellisen ohjeistuksen ja tuntien kulun suunnittelun lisäksi opiskelijoiden motivoimisen lukupiireihin osallistumiseen. Hankkeen yhteydessä ilmeni että opiskelijoille mielenkiintoisten materiaalien valitseminen vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon ja sitä kautta osallistumiseen lukupiireihin ja keskustelun etenemiseen lukupiiritunneilla, jotka olivat lukupiiritoiminnan keskeisiä ongelmia.

Haasteellista lukupiirin vetäjälle on löytää materiaaleja, joiden opiskelijat kokisivat olevan mielenkiintoisia. Materiaalien tulee kuitenkin sisältää korkeakoulutasoisia perusteita alaan liittyvistä ajankohtaisista aiheista ja toiminnasta tukien opiskelijan ammatillistiedollista kasvua.

Kehitystoimenpiteitä lukupiirituntien kulussa vaativat lukupiirituntien kesto, ryhmäkoko, opiskelijoiden keskusteluun osallistuminen ja keskustelun sujuvan etenemisen edesauttaminen. Tähän liittyy kiinteästi myös edellä mainittu materiaalien valinta ja ohjaajan rooli lukupiiritunneilla.

Yhteisten pelisääntöjen ja tavoitteiden määrittely on lukupiirin onnistumisen edellytys. Myös annettujen lukupiiriohjeiden informatiivisuus, selkeys ja ymmärrettävyys auttavat opiskelijoita toimimaan lukupiirin tarkoituksen mukaisesti. Poissaolojen tai annettujen ennakkotehtävien tekemättä jättämisen seuraamusten suunnittelu on myös kehittämisen tarpeessa.

5 Lukupiiri

Lukupiiriä on toteutettu useissa yliopistoissa mutta, painettua tietoa siitä on vielä hyvin vähän. Lukupiirimalleja ja ohjeita on laadittu ainakin Tampereen, Helsingin, Jyväskylän ja Turun yliopistoissa. Lukupiiri, tapiiri ja ilmapiiri-artikkelissa mainitaan että joissain pedagogisissa teoksissa lukupiirin on kuvailtu olevan vaihtoehtoinen kirjatentin suoritustapa jossa opiskelijaryhmä kokoontuu keskustelemaan tentittävästä kirjallisuudesta, laadittujen alustusten pohjalta. (Aaltojärvi, Lindström, Mikkonen, Ruuska, Similä, & Tanskanen 2006, 166.)

Ohjeissa lukupiiri on usein käsitetty itseohjautuvaksi opiskelumuodoksi jossa opiskelijat käyvät omatoimisesti läpi tentittävää kirjallisuutta. Lukupiiriä voidaan kuitenkin soveltaa myös opetukseen soveltuvaksi. (Aaltojärvi ym. 2006, 166.)

Lukupiiri voidaan myös kuvata oppimisprosessina joka toteutetaan ryhmässä ja jonka aikana opiskelijat kokoontuvat keskustelemaan ennalta valitusta kirjallisuudesta laatimansa alustuksen pohjalta. Lukupiiri on vaihtoehto yksilöopiskelulle ja keino monipuolistaa opiskelutapoja. Lukupiirissä voidaan lukea tutkintovaatimuksiin sisältyviä tenttikirjoja tai syventää osaamista lukemalla tutkintovaatimusten ulkopuolelle jääneitä teoksia. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

Lukupiiriä voidaan kuvailla leppoisemmaksi ja vapaamuotoisemmaksi kuin monia perinteisemmäksi muodostuneita opiskelumuotoja kuten kirjatenttiä, massaluentoja tai seminaareja. Monipuolisten, vaihtelevien opetusmenetelmien käyttö voidaan nähdä myös keinona vastata sekä erilaisten oppijoiden tarpeisiin että erilaisiin, yhä lisääntyviin, korkeakouluopetukselle asetettaviin yhteiskunnallisiin haasteisiin. (Aaltojärvi ym. 2006, 166 - 169.)

Monissa yliopistoissa lukupiirin tarkoitus on käsitetty siten että se toimii motivoivana tapana suorittaa haasteelliseksi koettu kirja ja samalla tutustuttaa osallistuja toisiinsa. Se myös tutustuttaa ensimmäisen vuoden opiskelijat seminaarien keskustelukäytäntöihin epävirallisessa ympäristössä. Lukupiirin kasvokkainen vuorovaikutus kehittää myös opiskelijan sosiaalisia taitoja, vuorovaikutus-, viestintä- ja esiintymiskykyjä. (Aaltojärvi ym. 2006, 168 - 169.) Lukupiirissä käytävien keskustelujen avulla opiskelija ymmärtää miten tieto yhdistyy käytännön tekemiseen (Industrial logic 2008, www-muodossa).

Tavoitteen ja sisällön lisäksi lukupiiriä järjestettäessä tulee huomioida monia muita lukupiirin toimintaan vaikuttavia asioita. Lukupiiriä järjestettäessä tulee pohtia onko tarvetta vetäjälle vai voiko ryhmä toimia itseohjautuvasti, missä lukupiiritapaamiset on mahdollista toteuttaa ja miten tapaamisissa toimitaan. (Aaltojärvi ym. 2006, 174 - 175.)

Parhaimmillaan lukupiiri saattaa olla opettavampi, motivoivampi ja taloudellisempi vaihtoehto muille opetusmuodoille mutta siinä on mukana omat haasteensa. Lukupiirien opiskelijälähtöisyys ja itseohjautuvuus saattavat vaikeuttaa tavoitteen määrittelyä ja noudattamista. Lukupiirin peruspilareiksi voidaan määritellä tavoitteellisuus ja sitoutuminen. Tavoite tekee työskentelystä motivoitunutta. Lukupiiriin osallistuvien on tärkeää olla perillä siitä suunnasta joka lukupiirille määritellään, sillä jos tavoitteet ovat epäselvät ja ryhmä ei sitoudu niihin, saattaa lukupiirin perustehtävä tulla syrjäytetyksi. (Aaltojärvi ym. 2006, 168.)

5.1 Lukupiirin vetäminen

Lukupiiri voidaan toteuttaa etukäteen valitun vetäjän johdolla, kokonaan ilman vetäjää tai valitsemalla ryhmän keskuudesta puheenjohtaja joka hoitaa käytännön asioita. Ilman vetäjää toimiva lukupiiri vaatii kaikilta osallistujilta vahvaa motivaatiota ja sitoutumista. (Aaltojärvi ym. 2006, 172 - 173.)

Lukupiirin vetäjän rooli määräytyy pitkälti sen pohjalta mikä on lukupiirin tavoite, ryhmäkoko ja missä vaiheessa opintoja lukupiiri järjestetään. Lukupiirin vetäjän rooli ja oma persoonallisuus vaikuttavat ratkaisevasti lukupiirin tavoitteiden toteutumiseen. Vetäjän on osattava havaita millaista otetta ryhmä kulloinkin tarvitsee. Erityisesti opintojen alkuvaiheessa järjestettävissä lukupiireissä keskustelu saattaa jäädä pelkäksi jutusteluksi, jos ryhmän toimintaa ei ohjata millään lailla. Vetäjän autoritaarisuus saattaa puolestaan tyrehtyttää keskustelun jo alkuunsa, eikä ryhmä keskustele aidosti keskenään vaan opiskelijat saattavat osoittaa puheenvuoronsa vetäjälle. Vetäjän roolin tulisikin olla näiden vaihtoehtojen väliltä. (Aaltojärvi ym. 2006, 165 - 175.)

Vetäjä voi asettaa tavoitteita ja kontrolloida ryhmän toimintaa pyrkien kuitenkin ohjaamaan ryhmää asettamaan omat oppimistavoitteensa. Jos keskustelu lukupiirissä sujuu hyvin, kannattaa vetäjän jättäytyä taka-alalle ja ainoastaan heitellä keskustelun sekaan satunnaisia kommentteja ja kysymyksiä. (Aaltojärvi ym. 2006, 172 - 175.)

Opetuksen yhteydessä järjestettävän lukupiirin vetäjäksi voidaan valita opettaja, joku ryhmän jäsenistä tai pidemmälle ehtinyt opiskelija. Ymmärtääkseen ja voidakseen samaistua ryhmään, vetäjän tulisi olla tietoinen opiskelijaidentiteettistä ja ymmärtää mitä on olla juuri aloittanut opiskelija yliopistolla tai ammattikorkeakoulussa. Ilman tätä vetäjän ja ryhmän kemiat eivät välttämättä kohtaa ja avoin keskustelu- ja oppimisilmapiiri eivät pääse synty-mään. Kun tunnelma on rento, alustusten pitämistä, puheenvuorojen ottamista ja näkemysten tai vastaväitteiden esittämistä on helpompi harjoitella. (Aaltojärvi ym. 2006, 172 - 175.)

Jos vetäjänä toimii opettaja, on riskinä autoritaarinen etäisyys vetäjän ja osallistujien välillä, joka saattaa heikentää lukupiirin toimivuutta. Mikäli vetäjäksi valitaan joku ryhmän jäsenistä, on olemassa riski, ettei tähän rooliin valittu itse sitä haluaisi tai muut ryhmän jäsenet kyseenalaistavat vetäjän asemaa. Jos lukupiiri järjestetään opintojen alkuvaiheessa, on pidemmälle ehtinyt opiskelija erinomainen vaihtoehto vetäjäksi. Taustalla on instituution tuki johon vetäjä voi tarvittaessa turvata ja yleensä vastuuhenkilöksi on määritelty joku koulun opettajista. Lukupiireissä opiskelijavetäjän on helpompi välttää suuren auktoriteetin rooli osallistujien silmissä, jolloin ilmapiiri muodostuu rennoksi ja avoimeksi. Tällöin ehkä arimmatkin uskaltavat osallistumaan keskusteluun. (Aaltojärvi ym. 2006, 172 - 175.)

Oman ohjaaja- ja opettajaidentiteetin kehittämiseksi lukupiiriä vetävällä opiskelijalla tulisi olla kyky reflektoida omaa toimintaansa ja rooliansa, rakentavasti ja kehittävästi. Samanaikaisesti opiskelijan tulisi tunnistaa itsensä myös osaksi koulun henkilökuntaa vetäjän auktoriteetin ja vastuuntunteen saavuttamiseksi. Lukupiiriin osallistujien tulee voida luottaa siihen, että vetäjä pystyy tarttumaan ongelmiin sekä kehittämään omaa ja ryhmän toimintaa edelleen sellaiseksi, että jokaisella on mahdollisuus osallistua ja oppia lukupiirissä. (Aaltojärvi ym. 2006, 173.)

Lukupiirin vetäminen on opiskelijalle itselleenkin hyödyllinen ja opettava kokemus. Parhaimmillaan lukupiirin vetäminen kehittää opiskelijan omia ryhmätyötaitoja, ammattidentiteettiä ja niin sanottua pedagogista silmää. (Aaltojärvi ym. 2006, 173.)

5.2 Lukupiirin ryhmäkoko ja tilat

Lukupiirin kooksi suositellaan pieniä, neljän tai viiden henkilön ryhmiä. Pienessä ryhmässä kaikkien on tehtävä osansa lukupiirin onnistumiseksi ja jokaisella on tilaisuus kysymysten ja näkemysten esittämiseen. (Aaltojärvi ym. 2006, 174.)

Yhteistoiminnallisen oppimisen teoria tukee tätä näkemystä. Luokkayhteisön ollessa suuri joukko, ei siinä saavuteta ihan kaikkia vuorovaikutuksen etuja. Ryhmäkeskustelut pienemmissä, kolmen viiva kuuden hengen tiimeissä ovat hyvä menetelmä opiskelijoiden ajattelun avartamisessa ja ymmärryksen syventämisessä. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa koetellaan omia ajatuksia ja mielipiteitä. Kun tiimi pysyy samassa kokoonpanossa pitkään, opiskelijat tutustuivat toisiinsa ja ryhmästä tulee turvallinen ajatusten, mielipiteiden ja joskus jopa ongelmien kohtauspaikka. (Haapaniemi, Haapaniemi, Moilanen, Raina & Suojanen-Saari 2003, 56.)

Oppilaitoksen tuki lukupiirejä järjestettäessä voi vaihdella sisällön ja tavoitteen määrittelystä pelkkään tilojen lainaamiseen. Ilman laitoksen tarjoamia tiloja lukupiiri saattaa tuntua päämäärättömältä ja jopa tarpeettomalta. Lukupiirin on todettu toimivan parhaiten rauhallisessa

ympäristössä, sillä mitä epämuodollisempi tila on, sitä enemmän saattaa keskustelukin harhailla. (Aaltojärvi ym. 2006, 172.)

5.3 Lukupiirimallit

Kirjallisuutta lukupiiristä löytyy hyvin vähän mutta laadittuja lukupiirimalleja erilaisiin tarkoituksiin löytyy Internetistäkin jo lukuisia. Tässä opinnäytetyössä esitellään muutamia lukupiirimalleja sillä perusteella, että niiden tiedetään olevan käytössä olevia ja toimivia, yliopistoissa oppimis- ja opetusmenetelmänä käytettyjä malleja.

5.3.1 Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje

Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje on laadittu siten että opiskelumuodon tavoitteena on tutkintovaatimusten eli tenttikirjojen lukeminen. Lukupiirin perustamiseen tarvitaan ryhmä asiasta innostuneita, motivoituneita ja sitoutumiseen valmiita opiskelijoita. Ryhmä tai lukupiirin perustaja(t) valitsevat kirjan tai kirjat jotka halutaan suorittaa lukupiirin avulla. Lukupiiri kokoontuu kolmesta kuuteen kertaa, riippuen siitä kuinka monta osanottajaa ryhmässä on ja montako kirjaa on valittu. Kirjat luetaan huolella ja samalla on hyvä pohtia jo hyviä ja keskeisiä alustuksen aiheita. Lukuvaiheessa voidaan tehdä myös parityötä. Ryhmä sopii lukupiirin aiheista ja aikatauluista sekä toimittaa niistä tiedon, samoin kuin ryhmän jäsenten perustiedot, sähköpostilla tentaattorille. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

Jokainen ryhmän jäsen laatii yhden, noin viiden sivun mittaisen kirjallisen alustuksen luettavista teoksista. Alustuksien ei tule olla referaatteja, vaan kriittisiä, keskusteluun innoittavia pohdintoja kirjojen keskeisistä teemoista. Alustuksen loppuun on hyvä liittää muutamia kysymyksiä ja ehdotuksia keskustelun aiheiksi jotta lukupiirissä tapahtuva keskustelu saataisiin vaivatta käyntiin. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

Lukupiiriä varten varataan aikaa ja rauhallinen tila, joka luo oppimiselle suotuisan ympäristön. Tila kannattaa valita huolella sillä paikka vaikuttaa väistämättä siihen millaiseksi yleinen ilmapiiri muodostuu. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

Kirjalliset alustukset on joko monistettu etukäteen tai lähetetty sähköpostin liitetiedostona ryhmän jäsenille hyvissä ajoin. Lukupiirit alkavat 15-30 minuuttia kestäväällä alustuksella. Alustaja esittelee käsiteltävää teosta vapaasti ja problematisoiden sekä tekee tämän lisäksi mahdollisia lisähuomautuksia aiemmin jakamaansa alustukseen. Alustuksen jälkeen keskustellaan puheenjohtajan johdolla noin kaksi tuntia. Alustuksen pitäjä toimii lukupiirin puheenjohtajana. Puheenjohtajan tehtävänä on pitää keskustelu käsiteltävän teeman puitteissa ja luoda keskusteluun jatkuvuutta, esimerkiksi lisäkysymyksillä. Puheenjohtajan tulee myös pyrkiä

siihen, että kaikki ryhmän jäsenet osallistuvat aktiivisesti keskusteluun. Keskustelusta pidetään pöytäkirjaa jonka kirjoittaa ryhmän jäsenten keskuudesta valittu sihteeri. Pöytäkirjasta tulee ilmetä sekä taustatiedot (aihe, ketä oli paikalla, tapaamisen kesto aika) että itse keskustelu, sen yleinen kulku, keskustelun teemat, pääkohdat, mitkä ongelmat jäivät ratkaisematta, mistä asioista oli erilaisia näkökantoja jne. Keskusteluista ja alustuksista tulee käydä ilmi, että opintojakson kirjallisuuteen on todella perehdytty. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

Alustukset ja puhtaaksikirjoitetut pöytäkirjat toimitetaan lukupiirin päätyttyä tentaattorille, joka kutsuu ryhmän yhteiseen palautekeskusteluun. Tentaattori arvioi ryhmän suoritustason alustusten, pöytäkirjojen ja mahdollisen loppukeskustelun perusteella. Yleensä koko ryhmä saa suorituksestaan saman arvosanan. (Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje 2006, www-muodossa.)

5.3.2 Tampereen Yliopiston Giddens-lukupiiri

Tampereen Yliopiston Giddens-lukupiiri on tarkoitettu sosiologian opiskelijalle vaihtoehtoiseksi tavaksi suorittaa tenttivaatimukseen kuuluva Anthony Giddensin kirja *Sociology*, 4th edition (2001). Lukupiirin hyväksytyt suorittaminen tarkoittaa että opiskelija pitää alustuksen kahdesta kirjan luvusta ja ottaa osaa kerran viikossa pidettäviin lukupiireihin sekä osallistuu niissä keskusteluun myös muiden aiheista. (Aaltojärvi ym. 2006, 167.) Lukupiirien kulussa ja alustuksen laatimisessa pätevät samat ohjeet kuin edellä esitellyssä Jyväskylän yliopiston lukupiirimallissa.

Lukupiirin vetäjinä toimivat kaksi opintojen loppuvaiheessa olevaa opiskelijaa, jotka raportoivat lukupiirin etenemisestä ja sen suorittaneista henkilöistä ennakkoon sovitulle vastuuopettajalle. (Aaltojärvi ym. 2006, 167.)

5.3.3 Industrial Logicin lukupiiri

Industrial Logicin lukupiiri on johdettu perinteisistä seminaarikäytänteistä joita on käytetty muun muassa Oxfordissa ja St John's Collegessa. Lukupiiri koostuu opiskelijoista jotka haluavat parantaa ymmärrystään haasteellisesta kirjallisuudesta. Lukupiiriin osallistuu kolmesta kuuteentoista opiskelijaa. Ennen tapaamista osallistujat lukevat sovitun materiaalin, pohtivat sisältöä ja valmistautuvat tapaamiseen kysymyksin sekä mieltien keskustelun aiheita lukemastaan tekstistä. (Industrial logic 2008, www-muodossa.)

Osallistujat kokoontuvat pöydän ympärille tai rinkiin keskustelemaan kirjallisuudesta tunnin tai kahden ajaksi. Keskustelun aloittaa ylläpitäjäksi kutsuttu henkilö esittämällä avauskysy-

myksen. Ylläpitäjä on ryhmän jäsenistä kokenein jolloin on luonnollisinta että hän johdattelee keskustelua sovitun esityslistan pohjalta. Jos keskustelu takkuilee tai harhautuu aiheesta, ylläpitäjä edistää keskustelua esittämällä kysymyksiä. Myöhemmin, kun piirin toiminta on tullut kaikille tutuksi, voi ylläpitäjän vuoro vaihtua jokaiselle vuorollaan. (Industrial logic 2008, www-muodossa.)

Tiloina voidaan käyttää rauhallisia paikkoja jotka innostavat keskusteluun kuten esimerkiksi huone maisemanäköalalla tai joku keskustan kahvila. (Industrial logic 2008, www-muodossa.)

6 Suunnitelma lukupiireistä keväällä 2008

Suunnitelman lähtökohtana oli ongelma saada opiskelijat lukemaan annetut materiaalit, osallistumaan lukupiiritunneille ja saada keskustelu sujumaan jouhevasti. Lukupiirin kehittämisen lähtökohtana olleita tarpeita olivat lukupiirin yhteisten tavoitteiden ja pelisääntöjen määrittäminen, lukupiirin ohjaajan tehtävien tarkennus ja roolin määrittely lukupiireissä, lukupiirituntien kulun suunnittelu sekä lukupiireissä käsiteltävien materiaalien ja niistä laadittavien ennakkotehtävien suunnittelu. Lisäksi opinnäytetyön tehtäviin kuului lukupiirituntien vetäminen ja poissaolojen seuraamusten suunnittelu. Tältä pohjalta laadittiin lukupiiriteorioihin nojaava suunnitelma kevään 2008 lukupiirien toteutuksesta.

Aaltojärven ym.(2006) mukaan lukupiiriin osallistuvien on tärkeää olla tietoisia tavoitteista jotka tekevät osallistujien toiminnasta myös motivoitunutta. Lukupiirin tarkoituksena on suorittaa osa opintojakson sisällöstä vaihtoehtoisena tapana luennoille ja kirjatenteille. Lukupiireistä vastaavien opettajien toimesta oli päätetty, että keväällä 2008 toteutetuista liiketoimintaosaamisen teeman opintojaksoista ei voinut saada arvosanaa osallistumatta lukupiireihin, joiden arvostelu oli hyväksytty tai hylätty. Kaikissa lukupiireissä oli läsnäolopakko ja poissaolot tuli korvata, kuten myös tekemättä jääneet tehtävät. Opintojaksojen sisällöt asettivat määrättyjä tavoitteita järjestettävälle lukupiireille materiaalien osalta.

Laurea Järvenpäässä toteutettujen lukupiirien tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden vuorovaiikutustaitoja, kasvattaa ammatillistiedollista osaamista, jakaa tietoja ja kokemuksia opiskelijoiden kesken, selventää keinoja miten liittyy teoriaosaaminen käytännön toimintaan, sekä ohjata opiskelijoita LbD -mallin mukaiseen opiskeluun. Lukupiirin tavoitteena oli myös kehittää lukutaitoa, tekstin kriittisen arvioinnin taitoja, ryhmän yhteishenkeä ja auttaa opiskelijoita ymmärtämään alan käsitteitä.

Lukupiiritunnit pidettiin molemmille Paljon ryhmille samanaikaisesti 26.2, 11.3, 8.4, 22.4 ja 6.5 kello 09.30- 11.30. Lukupiirituntien kestoa lyhennettiin tuntia lyhyemmäksi aiempien lukupiirien palautteiden ja mallien perusteella. Kevätlukukaudelle läsnä oleviksi oli ilmoittautunut Paljo 1 -ryhmässä yksitoista ja Paljo 2 -ryhmässä neljätoista opiskelijaa. Tavoitteet ja yhteiset pelisäännöt päätettiin selventää opiskelijoille tehtävänannon yhteydessä ja lukupiirituntien alussa.

6.1 Lukupiirien ohjaaminen keväällä

Aaltojärven ym.(2006) kirjoituksessa todetaan lukupiirin ohjaajan roolin määräytyvän lukupiirin tavoitteiden, ryhmäkoon ja opintojen vaiheen mukaan. Ohjaaja voi olla yksi ryhmän jäsenistä, pidemmälle ehtinyt opiskelija tai opettaja. Toimin itse lukupiirin vastaavan ohjaajan asemassa tämän opinnäytetyön puitteissa toteutetuissa lukupiireissä ja vastuuhenkilöiksi lukupiireille oli nimetty kaksi Laurea Järvenpään opettajaa. Lukupiirien toteutuksen ollessa lukujärjestyksessä samaan aikaan Paljo 1 ja Paljo 2 -ryhmillä, molemmilla ryhmillä tarvitsi olla oma lukupiirin ohjaaja. Vuorotellen toinen lukupiireistä vastuussa olevista opettajista toimi Paljo 2 -ryhmän ja minä Paljo 1 -ryhmän lukupiirin ohjaajana.

Suunnitteluvaiheessa määriteltiin lukupiireistä vastaavalle ohjaajalle kuuluvat tehtävät. Lukupiirin vastaavan ohjaajan tehtäviin kuului suunnitella lukupiirien tehtävänannot, materiaalit, tuntien toteutus, läsnäoloseuranta sekä korvaustehtävät poissaoloista. Lukupiirin vastaavan ohjaajan tehtävänä oli osallistua lukupiirituntien toteutukseen ohjaajana, toimittaa lukupiirien tehtävänannot opiskelijoille sekä toiselle, vuorossa olevalle lukupiirin ohjaaja-opettajalle. Vastaavan ohjaajan tehtävä oli myös konsultoida toisen ryhmän ohjaajalle tuntien kulun suunnitelma, jotta lukupiiriä toteutettiin molemmille ryhmille samalla tavalla.

Lukupiiritunneilla ohjaajien rooli oli ohjeistaa opiskelijat lukupiirituntien alussa työskentelyn alkuun, tarvittaessa edesauttaa keskustelun etenemistä esittämällä esimerkiksi lisäkysymyksiä, kontrolloida järjestyksen säilymistä luokassa, huolehtia aikatauluista ja läsnäoloseurannasta. Ohjaajien roolin oli kuitenkin tarkoitus olla lähinnä sivustaseuraajana tunneilla ja osallistua keskusteluun vain tarvittaessa. Ohjaajien rooliin lukupiiritunneilla kuului myös palautteen vastaanottaminen ja siitä mahdollisesti seuraavat toimenpiteet.

Näiden lisäksi vastaavan ohjaajan tehtävänä oli tarkistaa palautetut ennakkotehtävät, päivittää läsnäoloseurantalomakkeita opiskelijoiden käytössä olevaan verkkotyötilaan Optimaan, suunnitella seuraamukset poissaoloista tai ennakkotehtävien tekemättä jättämisestä yhdessä vastuupettajien kanssa ja sopia tarvittaessa poissaolojen korvaamisesta opiskelijoiden kanssa.

6.2 Lukupiirien tehtävänanto

Kevään 2008 lukupiirejä varten laadittiin yhteenveto tehtävänannon sisällöstä ja aikatauluista. Tehtävänannosta tuli ilmetä luettavat materiaalit, ennakkotehtävä(t) ja ohjeet lukupiiriä varten. Tehtävänannosta tuli myös ilmetä lukupiirin ajankohta ja ennakkotehtävän palautuspäivä.

Annettujen lukupiiriohjeiden informatiivisuus, selkeys ja ymmärrettävyys auttavat opiskelijoita toimimaan lukupiirin tarkoituksen mukaisesti (Aaltojärvi ym. 2006). Lukupiirin kehittämishanke 2007 palautteista ilmeni, ettei moni ollut ymmärtänyt tehtävänannossa mainittua alustusta. Lukupiirin kehittämishanke 2007 palautteista ilmeni myös opiskelijoiden pitäneen ennakkotehtävänä eniten esseestä, mutta he itse käyttäisivät erilaisia ennakkotehtäviä lukupiireissä. Ennakkotehtävänä päätettiin käyttää tässä opinnäytetyössä esiteltyjen lukupiirimallien mukaista alustusta, jotta opiskelijat oppisivat tuottamaan tekstiä eri tavoin ja arvioimaan lukemaansa kirjoituksissaan kriittisesti. Alustuksen laatimisen tarkoitus oli myös auttaa keskustelu alkuun lukupiiritunneilla.

Tehtävänanto (liite1) laadittiin syksyllä 2007 käytetyn lukupiiriohjeen pohjalta uudelleen. Tehtävänantoa muokattiin opiskelijälähtöistä näkemystä hyödyntäen, tavoitteena saada se opiskelijan näkökulmasta selkeämmäksi ja ymmärrettävämmäksi. Pyrkimyksenä oli selventää lukupiirin toimintatapaa, selittää alustuksen eli pohdinnan tarkoitus aiempaa selvemmin sekä antaa vinkkejä miten peilata luettua teoriaa käytäntöön ja omaan osaamiseen alustuksissa sekä lukupiiritunneilla käytäviä keskusteluja varten.

Ennakkotehtävän palautuspäiväksi päätettiin laittaa aina se päivä, jona lukupiiri pidetään, sillä tärkeintä oli alustuksen mukanaolo lukupiiritunnilla. Lukupiirin vastaavan ohjaajan tuli lähettää lukupiirien tehtävänannot sähköpostitse lukupiireihin osallistuville opiskelijoille kahden viikkoa ennen lukupiirikertoja ja tallentaa ne Optiman sisälle luotuun lukupiirikansioon kaikkien opiskelijoiden saataville. Opiskelijoiden tuli palauttaa ennakkotehtävänsä Optimaan, oman nimensä alta löytyvään lukupiirikansioon, johon opiskelijan lisäksi vain lukupiirin ohjaajilla oli luku-oikeus.

6.3 Lukupiirien materiaalit

Opintojaksojen sisällöt antoivat raamit materiaalivalinnoille. Materiaalivalinnoissa tehtiin yhteistyötä opintojaksoilla opettavien opettajien kanssa. Tämä siksi, ettei tulisi päällekkäisyyksiä oppimateriaaleissa ja materiaalit tukisivat muita samanaikaisia substanssiopintoja sekä opiskelijoiden ammatillistiedollista kasvua mahdollisimman hyvin. Materiaalit valittiin tukemaan opintojakson tavoitteiden mukaista oppimista.

Materiaaleja valitessa tuli huomioida myös Lukupiirin kehittämishanke 2007 pohjalta saatuja kehitysehdotuksia, joissa todettiin materiaalien mielenkiintoisuuden vaikuttavan lukupiirin toimintaan. Materiaalivalinnoissa hyödynnettiin opiskelijälähtöistä näkemystä sekä peilattiin valittuja materiaaleja Lukupiirin kehittämishanke 2007 aikana käytettyihin materiaaleihin. Hankkeen pohjalta saadun tiedon mukaan myös materiaalien saatavuudesta tuli huolehtia. Kirjamateriaalien saatavuus tarkistettiin koulun ja kaupungin kirjastoista. Alustavasti valittuja

kirjamateriaaleja jouduttiinkin huonon saatavuuden vuoksi muuttamaan osittain Internet-lähteiksi tai kirjasta kopioituiksi monistelähteiksi.

6.3.1 Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit

Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit - opintojaksolla opiskelija saa kokonaisvaltaisen näkemyksen liiketoimintaympäristöstä ja alueen klustereista sekä yksittäisen yrityksen roolista niissä. Opiskelijan osaaminen kasvaa ymmärtäen erilaisia liiketoimintamalleja ja ansaintalogiikoita. (Paljon opintojaksokuvaukset 2007, www-muodossa.) Ensimmäisen lukupiirin aiheena 26.2.2008 oli Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit -opintojaksoon liittyen liiketoimintaosaaminen, mutta markkinointi ja markkinointitutkimus sivuttivat jo osittain alkavan Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen-opintojakson sisältöä. Opiskelijoilla oli samalla opintojaksolla suunniteltavanaan oman liikeideatyön toinen vaihe, strategiat ja markkinointi. Materiaaleiksi suunniteltiin aikaisemman vuosikurssin opiskelijoiden laatiman liikeideatyön markkinointi ja markkinointitutkimusosiot sekä Internetistä selkeä Etälukion opetusmateriaali markkinoinnista. Ravintola-yökerho liikeideatyön osiot sisälsivät paljon teoriaa, johon nojaten työn laatijat olivat perustelleet omat valintansa työssään.

Materiaalivalinnoilla pyrittiin tukemaan opiskelijoiden valmiuksia työstää markkinointisuunnitelmia laatimiinsa liiketoimintasuunnitelmiin. Materiaalien toivottiin auttavan ymmärtämään teoriakäsitteitä, sekä laajentavan ja herättävän mielipiteitä kyseisistä aiheista. Tavoitteena oli saada opiskelijat pohtimaan mikä työssä oli hyvin suunniteltua ja perusteltua, mikä huonoa ja erityisesti miksi. Siten opiskelijat löytäisivät keskustellessaan erilaisia vaihtoehtoja ja toimintatapoja markkinoinnin suunnitteluun ja toteutukseen sekä oppisivat tekemään itse loppuun asti harkittuja valintoja, pystyen perustelemaan päätöksensä.

6.3.2 Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen

Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen-opintojaksolla opittava osaaminen ilmenee pitkäjänteisten ja kannattavien asiakassuhteiden jatkuvana analysoimisena, kehittämisenä ja johtamisena markkinoinnillisin keinoin (Paljon opintojaksokuvaukset 2007, www-muodossa).

Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen-opintojaksoon liittyvän lukupiirin aiheena 11.3.2008 oli käsitellä liikeideatöihin liittyen tarkemmin markkinointiviestintää. Materiaaleiksi suunniteltiin aikaisemman vuosikurssin opiskelijoiden laatimien, kahden erilaisen liikeideatyön markkinointiviestintäsuunnitelmat. Materiaaleiksi valittiin koiraleirikeskuksen ja aiemmasta lukupiiristä tutun ravintola-yökerhon markkinointiviestintäsuunnitelmat. Luettavaksi valittiin kaksi täysin erilaista työtä, jotta opiskelijat tutustuisivat erilaisiin liikeideoihin ja

saisivat tutustua erilaisiin näkökantoihin yrityksen markkinointiviestinnässä. Muutoin materiaaleilla pyrittiin samoihin asioihin, samoilla perusteilla kuin edelliselläkin kerralla.

6.3.3 Liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen

Liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen -opintojaksolla opitaan tärkeimpien liiketoiminnan taloudellisten ja ei-taloudellisten tavoitteiden ja mittareiden hallintaa sekä toimintaa tukevien tietojärjestelmien hyödyntämistä. Opiskelija oppii ymmärtämään liiketoiminnan tavoitteiden strategialähtöisyyttä ja erilaisten analyysien roolia liiketoiminnan kokonaisuuden hallinnassa (Paljon opintojaksokuvaukset 2007, www-muodossa.)

Liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen -opintojaksolle sijoittuneen lukupiirin aiheena 8.4.2008 oli taloushallinto ja laskentatoimi. Luettavaksi suunniteltiin ammattikorkeakouluopetukseen soveltuvan taloushallinto kirjan ensimmäinen osa, jossa käsitellään yleisesti taloushallintoa ja laskentatoimea osana liiketoimintaa. Lisäksi valittiin kolme ravintola-alan säädöksiä koskevaa artikkelia Internetistä. Tarkoituksena oli perehtyä yrityksen taloushallinnon perusteisiin, ymmärtää taloushallinnon käsitteitä ja osa-alueita, ymmärtää taloushallinnon vaikutus yrityksen toiminnassa sekä pohtia alan säädösten vaikutusta yritysten talouteen. Materiaalien oli tarkoitus myös auttaa opiskelijoita jäsentelemään tietoa ja tekemään taloushallintoon liittyviä valintoja omissa liikeideoissaan.

Toisessa liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen -opintojaksolle sijoittuneessa lukupiirissä 22.4.2008 käsiteltiin myös taloushallintoa. Lukupiirin materiaaliksi suunniteltiin edelliselle kerralle luontevana jatkumona taloushallintoa käsittelevän kirjan toinen ja kolmas osa, jotka käsittelevät kannattavuutta, talouden hallintaa sekä päätöksen tekoa tukevia laskelmia.

Kolmas tälle opintojaksolle sijoittuva lukupiiri 6.5.2008 suunniteltiin hieman lukupiirikäytänteistä poikkeavaksi. Opiskelijoilla oli samana päivänä pakollinen osallistuminen Laurea Leppävaarassa järjestettyyn tutustumispäivään, joka lyhensi lukupiiritunteja puolella. Lukupiirikerralle ei annettu ennakkomateriaalia luettavaksi, vaan lukupiirikerralle valittiin ravintola-alaan liittyvä elokuva katsottavaksi. Disneyn Rottatuille -elokuvan katsomisella haluttiin opiskelijoiden pohtivan elokuvassa annettujen mielikuvien todenmukaisuutta ja vaikutuksia ravintola-alalla.

6.4 Lukupiirituntien kulku

Lukupiiritunneille laadittiin seuraavanlainen toimintaohje tuntien kulusta. Lukupiirin alussa ohjaaja jakaa opiskelijat ryhmiin, kerää listan paikallaolijoista ja ohjeistaa opiskelijat aloittamaan lukupiirin alustusten avulla. Hankkeen palautteiden ja lukupiirimallien pohjalta päätettiin, että molemmat ryhmät jaetaan lukupiiritunneilla neljästä viiteen henkilön pienryhmiin alustusten esittelyn ja keskustelun ajaksi. Näin toivottiin keskusteluun osallistumisen kynnyksen madaltuvan ja keskustelun etenevän aiempia lukupiirejä paremmin.

Laaditut alustukset toimivat pienryhmissä keskustelun pohjana. Keskustelun aikana ryhmä mieltii keskeisiin esille nousseisiin aiheisiin liittyviä kysymyksiä joita voisi esittää toiselle ryhmälle. Tarvittaessa ohjaaja esittää pienryhmille keskustelua edistäviä kysymyksiä. Tauon jälkeen, lukupiirituntien loppupuolella noin viimeisen puolen tunnin ajaksi ryhmä yhdistyy ohjaajan ohjeistuksella keskustelemaan yhdessä esille nousseista asioista. Pienryhmissä valmisteltuja kysymyksiä käytetään koko ryhmän keskustelun pohjana ja keskustelun edistäjinä.

6.5 Lukupiirin läsnäoloseuranta

Lukupiirikerroille laadittiin taulukko läsnäoloseurantaa varten. Taulukossa oli jokaisen opiskelijan kohdalla oma sarake kunkin lukupiirikerran läsnäoloista ja kunkin lukupiirikerran tehtävien palautuksesta. Läsnäoloseuranta tallennettiin kaikkien opiskelijoiden nähtävälle Optiman lukupiirikansioon. Vastaavan ohjaajan tehtävä oli huolehtia lukupiirikerroilla läsnäoloseurannasta ja tarkistaa palautetut tehtävät Optimasta, jonka jälkeen tämä päivitti tiedot läsnäoloseurantataulukkoon.

Ensimmäisellä lukupiirikerralla ja tehtävänannoissa opiskelijoille kerrottiin, ettei lukupiireistä voi saada hyväksytyä arvosanaa jos on poissaoloja lukupiirikerroilta tai tekemättä jääneitä tehtäviä. Kaikki poissaolot tuli korvata ohjaajan kanssa sovitulla tavalla. Yhteiseksi käytännöksi sovittiin, että yhden poissaolon voi korvata lukemalla kyseisen lukupiirikerran materiaalin ja tekemällä vähintään kolmen sivun mittaisen alustuksen aiheesta. Jos poissaoloja oli useampia, opiskelija tentti yleisenä tenttipäivänä lukupiireissä olleet materiaalit. Vastuupettajat huolehtivat tenteistä. Palauttamatta jääneet tehtävät tuli palauttaa ennen kevätlukukauden päättymistä tai opiskelija joutui tenttimään kyseisten lukupiirien materiaalit yleisenä tenttipäivänä.

6.5 Palautekysely lukupiiriin osallistuneille

Lukupiirin kehityksen ja toiminnan arvioinnin tueksi päätettiin toteuttaa palautekysely(Liite2) pidettyjen lukupiirikertojen jälkeen kaikille lukupiiriin osallistuneille opiskelijoille. Kyselyn tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden mielipiteitä toteutettujen lukupiirien tavoitteiden toteutumisesta, tehtävänannosta, materiaaleista ja hankkia tietoa miten lukupiirit tulisi opiskelijoiden mielestä toteuttaa, jotta ne olisivat toimivia.

Palautekysely toteutui kvantitatiivisena survey -tutkimuksena. Ominaista tälle tutkimusstrategialle on tapa kerätä tietoa standardoidussa muodossa, usein kyselylomakkeella ennakkoon valitulta joukolta ihmisiä. Kyselyllä kerätyn aineiston, joka on usein suhteellisen pieni, avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan ja selittämään ilmiöitä. Keskeisiä kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, olemassa olevat teoriat, hypoteesit ja aineiston keruun suunnitelmat, otanta, aineiston muuttaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon sekä päätelmien teko havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 129.)

Informoitu kysely toteutettiin toukokuussa 2008 kokonaistutkimuksena eli kaikille kahdeksankymmenelle neljälle lukupiireihin keväällä 2008 osallistuneelle henkilölle. Kyselylomakkeen kysymykset johdettiin teorian ja Lukupiirin kehittämishanke 2007 palautekyselyn pohjalta.

Virheiden syntymistä tutkimuksessa pyritään välttämään mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Siksi tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan kaikissa tutkimuksissa. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia tutkimus ja mittaustapoja. Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan mittauksen tai tutkimuksen kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia eli mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavana jos kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen tai jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos. (Hirsjärvi ym. 2003, 213.)

Jos tässä kyselyssä saadaan yhteneviä vastauksia lukupiirin toiminnasta ja toteutuksesta Lukupiirien kehittämishanke 2007 vastausten kanssa, voidaan tuloksia pitää luotettavana. Tutkimuksen pätevyyttä tulee myös arvioida. Sillä tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä sillä on tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2003, 213). Kyselylomaketta esiteltiin kahdella aikaisemman vuosikurssin opiskelijalla jotka olivat osallistuneet 2006 järjestettyihin lukupiireihin.

Puolistrukturoitu kyselylomake sisälsi kaksi asteikkoihin eli skaaloihin perustuvaa kysymystyyppiä ja loput olivat monivalintakysymyksiä, sisältäen jokainen yhden avoimen vastausvaihtoehdon. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden vastata haluamallaan tavalla.

la ja saattavat tuoda tutkimukseen uutta tietoa ja vaihtoehtoja, joita tutkija ei kysymyksen vaihtoehtoihin olisi osannut laittaa (Hirsjärvi ym. 2003, 188).

Ensimmäisen kohdan kuudella väittämällä oli tarkoituksena selvittää Paljon koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opetussuunnitelman toteutukseen sisällytettyjen lukupiirien tavoitteiden toteutumista. Väitteillä haluttiin selvittää, miten opiskelijat kokivat tavoitteiden toteutuneen, arvioiden sitä asteikolla 1 - 4 (1 = ei lainkaan, 2 = jonkin verran, 3 = melko hyvin, 4 = erittäin hyvin).

Toisen kohdan viidellä väittämällä haluttiin selvittää opiskelijoiden mielipiteitä lukupiiriin kehitetyn tehtävänannon selkeydestä ja lukupiirien materiaaleista. Lukupiiriin tehtävänanto muokattiin Lukupiiriin kehittämishanke 2007 lukupiireissä käytetyn mallin pohjalta ja sitä oli hankkeen palautteissa kommentoitu vaikeaselkoiseksi, moni ei ollut myöskään ymmärtänyt sisältöä. Materiaalien mielenkiintoisuus nousi Lukupiiriin kehittämishanke 2007 palautteiden pohjalta keskeiseksi lukupiiriin toimintaan vaikuttavaksi kehitystarpeeksi. Kevään 2008 lukupiireissä käytettiin monipuolisesti eri materiaaleja ja ohjaajan opiskelijalähtöisestä näkökulmasta mielenkiintoisempia materiaaleja. Väitteellä haluttiin selvittää, miten opiskelijat kokivat materiaalien mielenkiintoisuuden. Materiaalien helppolukuisuus ja sisällön ymmärrettävyys voivat vaikuttaa myös lukupiiriin toimintaan ja siihen, miten mielenkiintoiseksi materiaali koetaan. Tärkeää lukupiiriin tavoitteiden toteutumisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on myös se, että miten opiskelijat kokevat materiaalien ammatillisen hyödyn. Vastausvaihtoehtoina väitteisiin oli asteikko 1 - 4 (1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = jokseenkin samaa mieltä, 4 = täysin samaa mieltä).

Kolmannen kohdan kysymyksellä miten lukupiirit tulisi toteuttaa, haluttiin saada esille opiskelijoiden mielipiteitä lukupiiriin toimintaan vaikuttavista asioista. Kysymykseen tuli vastata rastitsemalla yksi kunkin kohdan (a - f) annetuista vaihtoehdoista. Kohdissa a, b, c ja e oli vaihtoehtona myös avoin kysymys muu, mikä? johon voi vastata, jos annetuista vaihtoehdoista ei sopivaa löydy.

Kun aineisto on kerätty, se tarkistetaan ja järjestetään tiedon tallennusta ja analyysijä varten. Selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään yleensä tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa, käytännössä kuitenkin usein rinnakkain ymmärtämiseen pyrkivän tavan kanssa. (Hirsjärvi ym. 2003, 207-210.) Kyselylomakkeet tarkistettiin, puutteelliset lomakkeet poistettiin ja kysymysten vastaukset syötettiin Exeliin. Exelin avulla saatiin tulokset jäseneltyä ja niitä voitiin alkaa tulkita.

7 Lukupiirien toteutus ja arviointi

Lukupiirejä toteutettiin Liiketoimintaosaamisen teeman opintojaksoilla kaikkiaan viisi kertaa. Ensimmäinen lukupiiri toteutettiin Toimintaympäristö, klusterit ja liiketoimintamallit opintojaksolla, toinen Asiakkuuksien kehittäminen ja johtaminen opintojaksolla ja loput kolme toteutettiin Liiketoiminnan suorituskyvyn johtaminen opintojaksolla. Kevään lukupiireissä perehdyttiin materiaaleihin kunkin opintojakson sisältöön liittyen.

Lukupiirejä lähdettiin toteuttamaan laaditun suunnitelman mukaan. Jokaisen lukupiirin tehtävänanto toimitettiin vastuopettajille, opiskelijoille ja Optiman lukupiirikansioon aina kahta viikkoa ennen lukupiiriä. Paljo 1 -ryhmän ohjaajana toimin minä ja Paljo 2 -ryhmän ohjaajana toimivat vuorotellen lukupiirin vastuopettajat. Ennen lukupiiritunteja käytiin ohjaavien opettajien kanssa läpi tuntien kulun suunnitelma ja materiaalit.

7.1 Lukupiiritunnit 26.2.2008

Ensimmäisellä lukupiirikerralla 26.2.2008 lukupiiritunnit toteutettiin laaditun tuntien kulun suunnitelman mukaan. Paljo1 -ryhmän lukupiiriin osallistui yhdeksän ja Paljo2 -ryhmän lukupiiriin kolmetoista opiskelijaa. Ohjaajien ohjeistettua opiskelijat lukupiiritunnin alussa lukupiirin toimintaan, keskustelu lähti sujuvasti käyntiin pienryhmissä alustusten läpikäymisen pohjalta. Opiskelijoilla oli runsaasti mielipiteitä eriävine näkemyksineen ja perusteluineen luetuista materiaaleista, jotka olivat aikaisemman vuosikurssin opiskelijoiden laatima ravintola-yökerho-liikeideatyö sekä Internet -lähteestä teoriaa markkinoinnista. Lyhyen tauon jälkeen pienryhmät esittivät laatimiaan kysymyksiä toisilleen ja pyysivät perusteluja vastauksille. Keskustelu eteni sujuvasti kysymysten johdattelemana.

Kaikki tunneille osallistuneet opiskelijat olivat palauttaneet ajallaan alustuksensa Optimaan. Omia mielipiteitä ja näkemyksiä oli esitetty kirjoituksissa runsaasti. Kirjallisista alustuksista ilmeni opiskelijoiden pohtineen lukemaansa hyvin kriittisesti. Ilmeisesti kaikki alustuksen laatineet olivat ymmärtäneet mitä alustusten tuli sisältää ja miten se laaditaan.

Keskeisiksi aiheiksi tunnilla nousivat materiaalina olleessa liikeideatyössä ilmenneet epäkohdat ja sen realismi. Suoraa palautetta saatiin materiaalien mielekkyydestä ja tuntien kuluista. Opiskelijat kommentoivat materiaalien olleen mielenkiintoisia, helppolukuisia ja he toivoivat jatkossakin vastaavia materiaaleja. Internetistä luetun Etälukion teoriaosuuden koettiin olleen selkeä, lyhyt ja ytimekäs kuvaus aiheesta ja sen olleen materiaalia, jota voi hyödyntää myös omaa liikeideasuunnitelmaa tehdessä. Tuntien kulkua kommentoitiin mielenkiin-

toiseksi, hauskaksi ja sujuvaksi. Tuntien kesto tuntui olleen sopiva ja lukupiirikerran toteutusta voisi sanoa onnistuneeksi.

7.2 Lukupiiritunnit 11.3.2008

Toisen lukupiirin 11.3.2008 lukupiiritunnit oli tarkoitus toteuttaa suunnitelman mukaisesti edellisen kerran tavoin. Laurea Järvenpäässä oli kuitenkin samana päivänä Minun luentoni -päivä, johon kaikkien tuli osallistua. Lukupiiritunnit peruttiin viimeistään toisen vastuupettajan toimesta ja lukupiiri päätettiin hänen toimestaan toteuttaa Chat-keskusteluna Laurean verkkotyötilassa Optimassa. Vastuupettaja loi Optimaan pohjan lukupiirikeskustelulle ja jokaisen opiskelijan tuli osallistua keskusteluun Chatissa 11.3.-12.3. välisenä aikana.

Moni opiskelija oli aamulla lukupiiriin siirtymisestä tuhtunut ja harmissaan. Muutos ja epäite-toisuus lukupiiriin toteutuksesta aiheuttivat hieman ihmetystä, mutta lähes kaikki ainakin osallistuivat sovittuna ajankohtana lukupiiri-Chatiin. Keskusteluun lukupiiri-Chatissa osallistui Paljo 1 -ryhmästä kymmenen ja Paljo 2 -ryhmästä kaksitoista opiskelijaa. Kaikki olivat ottaneet osaa keskusteluun, mutta osa oli käynyt Chatissa kirjoittamassa vain yhden tai kaksi lausetta. Mielenkiintoja ja näkemyksiä lukupiiriin materiaaleista, koiraleirikeskuksen ja ravintolayökerhon liikeideatöiden markkinointitutkimusosioista, keskustelussa ilmeni hyvin vähän. Kaikki opiskelijat olivat palauttaneet alustuksensa Optimaan määrättyyn palautuspäivään mennessä. Alustukset olivat jälleen hyvin kirjoitettuja ja tarkoituksenmukaisia.

Keskustelua Optiman Chatissa ei voi verrata lukupiiritunteihin kontrolloimattomuuden sekä välittömän, kasvotusten tapahtuvan vuorovaikutuksen puuttumisen vuoksi. Keskustelua hankaloitti sekin, etteivät kaikki olleet lukupiiri-Chatissa samaan aikaan. Keskustelu ei edennyt lukupiirin tavoitteen mukaan vuoropuheluna, mielipiteiden ja näkemysten jakajana.

Verkkotyötila on uudenaikainen ja mielenkiintoinen työväline, joka mahdollistaisi lukupiireihin osallistumisen mistä tahansa. Lukupiiriin työtilana se vaatisi kuitenkin hyvän toteutussuunnitelman ja selkeät ohjeet osallistujille. Lukupiiri-Chat voisi onnistua, jos keskustelu etenisi esimerkiksi etukäteen sovitun esityslistan mukaan ja sovittuna aikana kaikki olisivat paikalla Chatissa.

7.3 Lukupiiritunnit 8.4.2008

Kolmannen lukupiiriin 8.4.2008 tunnit toteutettiin jälleen tuntien kulun suunnitelman mukaisesti. Materiaalina oli laskentatoimeen ja kannattavuuden hallintaan liittyvästä kirjasta ensimmäinen osa sekä kolme alaan liittyvää artikkelia Internetistä. Paljo 1 -ryhmän lukupiiriin osallistui yhdeksän ja Paljo 2 -ryhmän lukupiiriin kolmetoista opiskelijaa. Ohjaajien ohjeistet-

tua opiskelijat lukupiirituntien alussa lukupiirin toimintaan, keskustelu lähti etenemään pienryhmissä heikosti, molemmissa Paljon ryhmissä. Kirjan aiheista keskustelu oli hankalaa ja keskustelua syntyi opiskelijoiden keskuudessa vain Internetistä luetuista artikkeleista. Lukupiiriin ohjaajat johdattelivat ja veivät keskustelua eteenpäin esittämällä runsaasti kysymyksiä kirjan aiheista. Tunnin loppupuolella esitettiin pienryhmien laatimiin kysymyksiin ei juuri saatu vastauksia, vaan ohjaajien tarvitsi auttaa keskustelun syntymistä tässäkin vaiheessa. Opiskelijoiden rooli oli lähinnä vastata kysymyksiin, sillä keskustelu ei sujunut pienryhmissä ja eteni pääasiassa ohjaajien esittämien kysymysten pohjalta.

Lukupiireihin osallistuneet opiskelijat olivat palauttaneet alustukset ajallaan Optimaan. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta alustuksissa näkyi selvästi pohdinnan ja aiheiden ymmärryksen jääneen heikoksi. Alustukset olivat kuitenkin laadittu ohjeistuksen mukaan.

Opiskelijat antoivat lukupiirien ohjaajille palautetta materiaalina olleen kirjan soveltuvuudesta lukupiiriin. Opiskelijat kommentoivat kirjan sisällön olleen vaikealukuista ja siinä käsitellyjen aiheiden olleen vaikeasti ymmärrettäviä. Joidenkin opiskelijoiden mielestä materiaali oli liian vaikea itsenäisesti luettavaksi. Opiskelijat toivoivat lukupiireihin helpompilukuisia materiaaleja sekä samasta aiheesta materiaalia, joka olisi helpompaa ymmärtää. Materiaalina ollut kirja on korkeakouluopiskelijoille suunnattu teos, jota käytetään ammattikorkeakouluissa myös kurssimateriaalin tukena tai tentittävänä kirjana.

7.4 Lukupiiritunnit 22.4.2008

Opiskelijoiden antaman palautteen perusteella neljännen lukupiirin 22.4.2008 kirja vaihdettiin toiseen, helppolukuisempaan taloushallintoa ja kannattavuutta käsittelevään teokseen joka on suunnattu toisen asteen ammatillisiin opintoihin. Kirja tarjoaa käytännöllistä tietoa laskennan opetukseen ja keskeisiä aihepiirejä teoksessa ovat tuotot ja kustannukset, kateotto ja kannattavuus, hinnoittelu, rahan riittävyys ja budjetointi. Aiheita havainnollistetaan esimerkkiyrityksen avulla. (WSOY 2008, www-muodossa.)

Lukupiirissä noudatettiin jälleen alkuperäistä tuntien toteutussuunnitelmaa. Paljo 1 -ryhmän lukupiiriin osallistui yhdeksän ja Paljo 2 -ryhmän lukupiiriin kaksitoista opiskelijaa. Ohjaajien ohjeistettua opiskelijat lukupiirin alkuun keskustelu lähti etenemään sujuvasti ilman ohjaajien avustusta. Keskustelu eteni vilkkaasti eikä ohjaajien tarvinnut tukea tai johdatella keskustelua lukupiirin aikana. Lopputunnista pienryhmät laativat jälleen kysymyksiä, joita he esittivät toisilleen keskustelun pysyessä edelleen sujuvana.

Opiskelijat kommentoivat kirjan tekstin olleen helppolukuista ja ymmärrettävää. Jotkut sanoivat kirjan auttaneen ymmärtämään osittain myös edellisellä kerralla luetun kirjan sisältöä.

Ehkä tämä kirja olisi voinut olla edellisellä kerralla luettavana, pohjustamassa ammattikorkeakoulutasoisen teoksen lukemista. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kuitenkin oletetaan pystyvän lukemaan ammattikorkeakoulutasoisia teoksia, vaikei pohjalla olisi ammatillisen opetuksen teoriaa.

7.5 Lukupiiritunnit 6.5.2008

Viimeisellä lukupiirikerralla 6.5.2008 lukupiiri pidettiin lukupiirikäytänteistä poikkeavalla tavalla. Lukupiiritunneilla katsottiin Disneyn Rottatuille-elokuva. Opiskelijoille annettiin tueksi lukupiirin ohjaajien laatimia kysymyksiä, joihin heidän tuli vastata elokuvan jälkeen ja keskustella niistä ryhmissä. Elokuva oli hieman erilainen kuin oli esittelyn perusteella osattu odottaa, eikä se käsitellyt kovin paljoa ravintola-alaa tai -toimintaa. Elokuvan opetuksellinen anti jäi hieman suppeaksi. Opiskelijat kuitenkin vastasivat kysymyksiin parhaansa mukaan ja saivat keskustelua aikaiseksi elokuvassa esiintyneisiin ravintola-alan aiheisiin liittyen.

Elokuvan käyttäminen lukupiirissä saattaisi olla toimiva vaihtoehto, jos elokuvan sisältö käsitelisi esimerkiksi opetusvideomaisesti tai dokumenttina ravintola-alan ajankohtaisia aiheita. Elokuva voisi käyttää lukupiirimateriaalina myös siten, että opiskelijat katsoisivat ennalta sovitun elokuvan ja laatisivat siitä alustuksen, jonka pohjalta käytäisiin keskustelua lukupiiritunneilla.

7.6 Poissaolot ja korvaaminen

Toukokuussa opiskelijoita oli läsnä olevana jäljellä 23. Molemmista Paljon ryhmistä oli viidellä opiskelijalla korvattavaa, muut saivat toukokuun puolivälissä lukupiireistä merkinnän hyväksyty. Niille opiskelijoille, joilla oli poissaoloja tai palauttamattomia alustuksia, lähetettiin sähköpostilla tiedote korvaavista tehtävistä. Yhden poissaolon pystyi korvaamaan lukemalla lukupiirikerran materiaalin ja laatimalla siitä vähintään kolmen sivun mittaisen alustuksen. Useamman kerran poissaolot oli mahdollisuus korvata kahtena eri päivänä tenttimällä niiden lukupiirien materiaalit, joista opiskelija oli ollut poissa. Tentissä oli yksi esseekysymys kunkin lukupiirin materiaaleihin liittyen. Tentti laadittiin yhdessä vastuuopettajien kanssa jotka valvoivat tentin. Kaikki opiskelijat joilla oli korvattavaa, palauttivat korvaavat tehtävät annetuissa aikataulussa ja ne joilla oli useita poissaoloja osallistuivat lukupiirit korvaavaan tenttiin ja saivat myös lukupiireistä hyväksytyt arvosanan ennen kesää.

7.7 Palautekyselyn tulokset ja arviointi

Palautekysely toteutettiin paperiversiona Laurea Järvenpäässä 7.5.2008 molempien Paljon ryhmien ollessa paikalla. Kyselyyn osallistui 22 opiskelijaa Paljon 24 lukupiireihin osallistuneista opiskelijoista. Kevätlukukauden lopussa opintoja jatkoi 22 opiskelijaa.

Ensimmäisen kuuden väittämän avulla selvitettiin lukupiirin tavoitteiden toteutumista. Aaltojärven ym. (2007) mukaan lukupiirin peruspilareiksi voidaan määritellä tavoitteellisuus ja sitoutuminen, jotka tekevät lukupiirissä työskentelystä motivoitunutta. Lukupiirille määritellyt tavoitteet olivat kehittää opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja, kasvattaa ammatillistiedollista osaamista, liittää teoriaosaamista käytännön toimintaan, jakaa tietoja ja kokemuksia opiskelijoiden kesken sekä ohjata opiskelijoita LbD -mallin mukaiseen opiskeluun. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista hieman yli puolet koki lukupiirien kehittäneen vuorovaikutustaitoja jonkin verran ja loput melko tai erittäin hyvin. Lähes kaikki kokivat teoriaosaamisen lisääntyneen lukupiirien ansiosta melko tai erittäin hyvin, neljän mielestä teoriaosaaminen lisääntyi vain jonkin verran. Yli puolet vastanneista koki lukupiirien auttaneen teorian soveltamisessa käytäntöön melko tai erittäin hyvin, kahdeksan mielestä se auttoi jonkin verran. Reilusti yli puolet vastanneista koki lukupiirien kehittäneen opiskelutaitoja melko tai erittäin paljon, kuuden mielestä jonkin verran. Puolet vastanneista koki opiskelijoiden lukupiireissä esille tuomien asioiden laajentaneen tai syventäneen näkemystä alasta jonkin verran, yhdeksän melko hyvin ja kahden mielestä ei lainkaan. Yli puolet vastanneista koki lukupiirien tukeneen LbD -mallin mukaista oppimista jonkin verran, seitsemän mielestä melko hyvin ja kahden mielestä ei lainkaan.

Toisen kohdan viidellä väittämällä pyrittiin selvittämään lukupiirin toimivuuteen vaikuttavien tehtävänäntöjen selkeyttä ja materiaalien sopivuutta ja toimivuutta lukupiireissä. Yli puolet vastanneista koki tehtävänäntöjen olleen selkeitä. Kuusi oli jokseenkin eri mieltä tehtävänäntöjen selkeydestä. Lukupiirin materiaalit olivat mielenkiintoisia viiden mielestä, suurin osa oli tästä eri mieltä. Hieman yli puolet vastanneista koki materiaalien olleen ammatillisesti hyödyllisiä. Tästä oli yksi täysin sama mieltä, kuusi jokseenkin eri mieltä. Hieman yli puolet oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että materiaalit olivat helppolukuisia. Kuusi piti niitä helppolukuisina. Siitä, että materiaalit olivat sisällöllisesti helppoja ymmärtää, oli puolet jokseenkin samaa mieltä ja puolet jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Kolmannen kohdan kysymyksillä pyrittiin selvittämään miten lukupiiriä tulisi toteuttaa toimivasti. Lähes kaikkien mielestä lukupiiriä tulisi toteuttaa pienryhmissä. Yli puolien vastanneista mielestä keskustelua tulisi edistää pienryhmien välisillä väittelyillä. Kahdeksan mielestä kysymysten laatiminen ja niiden esittäminen olisi toimiva keino keskustelun edistämiseksi. Kahden vastanneen mielestä ohjaajan tulisi esittää keskustelua edistäviä kysymyksiä.

Kymmenen vastanneista valitsisi lukupiirien materiaalit alan kirjallisuudesta, seitsemän Internet- tai lehtiartikkeleista ja viisi valitsisi materiaalit opinnäytetöistä tai muista opiskelijoiden tekemistä töistä. Yli puolet vastanneista koki, että lukupiirien ohjaajana tulisi olla aikaisemman vuosikurssin opiskelija, kahden mielestä opettaja ja muiden mielestä sillä ei ole lukupiirin toiminnan kannalta merkitystä. Ohjaajan roolin tulisi olla tarvittaessa keskustelun edistäjä yli puolen vastanneista mielestä, kuuden mielestä lukupiirin ja keskustelun Johtaja ja yhden mielestä yksi lukupiirin jäsenistä. Lähes kaikkien mielestä lukupiiri tulisi toteuttaa kerran kuussa.

Palautteiden pohjalta voidaan todeta lukupiirin tavoitteiden olleen selkeät ja toteutuneen melko onnistuneesti. Vastausten perusteella voidaan todeta, että tehtävänanto oli suurimman osan mielestä selkeä. Pääasiassa materiaaleja ei koettu mielenkiintoisiksi tai helppolukuisiksi, mutta kuitenkin ammatillisesti hyödyllisiksi. Materiaalien sisällön helppo ymmärrettävyys jakoi mielipiteet kahtia. Lukupiirin toteutus pienryhmissä ja väittelyn hyödyntäminen keskustelun edistämiseksi olisivat palautteiden perusteella hyvä tapa toteuttaa lukupiirejä. Suurin osa käyttäisi lukupiirin materiaalina muita kuin kirjoja ja toteuttaisi lukupiirin kerran kuussa, aiemman vuosikurssin opiskelijan ohjaamana. Lukupiirin ohjaaja toimisi lukupiirikerroilla pääasiassa tarvittaessa keskustelun edistäjänä.

8 Kehitysehdotukset

Monen lukupiirin kehitystarpeen voidaan todeta toteutuneen mutta, jotta lukupiirikäytänteistä saataisiin vielä parempia, tulisi miettiä lukupiiri tarkoitusta, tavoitteita ja sisältöä vielä tarkemmin.

Opettajien ja lukupiirin ohjaajan tehtävänä on tehdä tavoitteet ja pelisäännöt selväksi ennen lukupiirien alkua. Lukupiiri voisi toimia tässä opinnäytetyössä laaditun ohjeistuksen pohjalta vaihtoehtona kirjatenteille siten, että opiskelija voisi itse valita suorittaako kurssin materiaalit tenttimällä vai lukupiireissä. Tämä edesauttaisi tavoitteen ymmärtämistä, sitoutumista ja lisäisi lukupiireihin osallistuvien opiskelijoiden motivaatiota. Tällä toimenpiteellä pienennettäisiin mahdollisesti niiden opiskelijoiden osuutta lukupiireissä, jotka eivät motivoituneesti ja sitoutuneesti halua osallistua lukupiiriin toimintaan ja jotka heikentävät sen toimivuutta.

Lukupiirejä voisi jatkossa toteuttaa kerran kuussa, opiskelijoiden toiveiden pohjalta. Tämä antaisi opiskelijoille aikaa haasteellisenkin kirjallisuuden lukemiseen muiden koulutehtävien ohella. Haasteellinen teos saattaisi kannustaa opiskelijoita yhteistyöhön sen sisällön ymmärtämiseksi myös lukupiirien ulkopuolella, jos aikaa teoksen lukemiselle ja alustuksen työstämiselle on riittävästi.

Materiaalin tulisi olla ammattikorkeakouluopintoihin suunnattua haasteellista kirjallisuutta, joka tukee suoritettavien opintojaksojen tavoitteita. Materiaaleina voisi jatkossa käyttää myös opiskelijatöitä, mutta pelkona olisi tentittäessä ammatillistiedollisen ja LbD -mallin mukaisen kehittymisen jääminen suppeaksi ilman lukupiireissä olevaa tietojen, mielipiteiden ja näkemysten jakamista.

9 Pohdinta

Lukupiiritoiminnan keskeisiä ongelmia olivat tämän opinnäytetyön lähtökohtana olleessa Lukupiirin kehittämishanke 2007 opiskelijoiden vähäinen osallistuminen lukupiireihin, materiaalien lukemattomuus ja lukupiiritunneilla keskustelun aikaansaaminen. Materiaalien mielenkiintoisuus ja motivaatio nousivat hankkeen palautteissa keskeisiksi ongelmiksi. Tässä opinnäytetyössä lukupiirin kehittämisen lähtökohtana oli lukupiirin yhteisten tavoitteiden ja pelisääntöjen määrittäminen, lukupiirin ohjaajan tehtävien tarkennus ja roolin määrittely lukupiireissä, lukupiirituntien kulun suunnittelu sekä lukupiireissä käsiteltävien materiaalien ja niistä laadittavien ennakotehtävien suunnittelu.

Suunnitelma lukupiireistä keväälle 2008 laadittiin aikaisemmin toteutetun Lukupiirin kehittämishanke 2007 kehitystarpeiden ja lukupiireistä olemassa olevan teorian pohjalta. Lukupiirin ohjaajina toimivat sekä aikaisemman vuosikurssin opiskelija että opettaja. Lukupiirin ohjaajana tulisi kuitenkin mieluiten toimia aikaisemman vuosikurssin opiskelija sillä jos vetäjänä toimii opettaja, on riskinä autoritaarinen etäisyys vetäjän ja osallistujien välillä, joka saattaa heikentää lukupiirin toimivuutta (Aaltojärvi ym. 2006, 172 - 175). Tämän opinnäytetyön yhteydessä ei tällaisia ongelmia kuitenkaan ilmennyt.

Ohjaajan roolin ja tehtävien määrittely selkeyttää lukupiirin ohjaajan ja koko ryhmän toimintaa lukupiireissä. Lukupiirin ohjaajan olisi tarkoitus olla lukupiiritunneilla alkuun ohjeistamisen jälkeen lähinnä sivusta seuraajana ja vain tarvittaessa osallistua keskustelun etenemisen edesauttamiseen lisäkysymyksillä. Useimmissa lukupiireissä, missä opiskelijat kokivat materiaalien olleen tarkoitukseen sopivia ja mielenkiintoisia, tämä onnistui.

Muokkaamalla aikaisemmin lukupiireissä käytettyä tehtävänantoa informatiivisemmaksi ja selventämällä siinä alustuksen tarkoitusta, olivat opiskelijat ymmärtäneet sen sisällön ja laatineet erinomaisia alustuksia. Lukupiiritunnit toteutettiin pienryhmissä ja ne olivat kestoltaan kaksi tuntia. Lukupiirit toteutettiin lähes onnistuneesti laaditun suunnitelman pohjalta ja kevätlukukauden lopuksi kerättiin palautetta lukupiireihin osallistuneilta opiskelijoilta.

Laurea Järvenpäässä toteutettujen lukupiirien tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja, kasvattaa ammatillistiedollista osaamista, jakaa tietoja ja kokemuksia opiskelijoiden kesken, selventää keinoja miten liittyy teoriaosaaminen käytännön toimintaan, sekä ohjata opiskelijoita LbD -mallin mukaiseen opiskeluun. Palautteiden perusteella näiden tavoitteiden voidaan todeta selkiytyneen Paljon koulutusohjelman syksyllä 2007 aloittaneille opiskelijoille, mutta keskeisin tavoite eli miksi lukupiirejä toteutetaan ja miksi niihin tarvitsee sitoutua, on edelleen toteutuksessa esille nouseva ongelma.

Lukupiirin toimivuuteen vaikuttaa se tavoite, mitä lukupiirin avulla saavutetaan. Tavoite tekee työskentelystä motivoitunutta. Lukupiiriin osallistuvien on tärkeää olla perillä siitä suunnasta joka lukupiirille määritellään, sillä jos tavoitteet ovat epäselvät ja ryhmä ei sitoudu niihin, saattaa lukupiirin perustehtävä tulla syrjäytetyksi. Lukupiirien opiskelijalähtöisyys ja itseohjautuvuus voivat vaikeuttaa tavoitteen määrittelyä ja noudattamista. (Aaltojärvi ym. 2006, 168.)

Ongelmaksi keväällä 2008 toteutetuissa lukupiireissä muodostui lukupiirikerta, jolloin luettava oli haasteellinen laskentatoimea ja yrityksen taloutta käsittelevä ammattikorkeakouluopintoihin suunnattu kirja. Tällä lukupiirikerralla keskustelu ei edennyt lähes ollenkaan ja opiskelijat kommentoivat kirjan olleen liian vaikea itsenäisesti luettavaksi. Kirja on kuitenkin yleinen opetuksessa käytetty teos ja suunniteltu juuri ammattikorkeakouluopetusta varten. Muilla kerroilla luettavana oli opiskelijatöitä tai toisen asteen opintoihin suunnattua kirjallisuutta. Myös materiaalien mielenkiintoisuus koettiin edelleen ongelmaksi lukupiireissä. Tässä kohtaa herääkin kysymys olisiko ensisijainen tarve keskittyä opiskelijoiden asennemuokkaukseen vai materiaalien parempaan valintaan. Kaikki oppimateriaali ei kuitenkaan voi olla kaikkien mielestä mielenkiintoista ja tarvitseeko sen edes olla? Mielenkiintoisuus ei kai ole ammattikorkeakouluopetuksessa keskeisin tekijä, ei siten myöskään lukupiirin toiminnassa.

Opiskelijoiden tulisi ymmärtää, että lukupiirien ja niissä käytettävien materiaalien ensisijainen tarkoitus on kehittää opiskelijan omaa ammatillistiedollista osaamista ja se korvaa luennoilla istumista ja tenttejä. Lukupiirin tarkoitus ei ole olla helpompi ja löyhempi tapa suorittaa osa opinnoista eikä riitä, että vain ilmestyy paikalle. Opettajien ja lukupiirin ohjaajan tehtävänä on tehdä tämä selväksi ennen lukupiirien alkua. Opiskelijoiden asenteisiin ja opintoihin suhtautumiseen voidaan vaikuttaa selvittämällä ammattikorkeakoulun asettamat tavoitteet ja pelisäännöt heti opintojen alussa.

Kaikki lukupiireihin keväällä 2008 osallistuneet opiskelijat suorittivat lukupiirit hyväksytysti. Lukupiirikerroille osallistuivat lähes kaikki Laurea Järvenpään Paljon koulutusohjelman 2007 aloittaneet opiskelijat ja ne, joille poissaoloja tuli, korvasivat poissaolot sovitussa aikataulusssa. Lukupiirien toteutukselle laadittu suunnitelma toimi hyvänä pohjana lukupiirien toteutuksessa.

Tässä opinnäytetyössä lukupiirit toteutettiin Laurea Järvenpäässä Paljon koulutusohjelman ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Laurea Järvenpään Paljon opiskelijat siirtyivät loppuvuodesta 2008 Laurea Leppävaaraan. On mahdollista, että tämän opinnäytetyön suunnitelman mukaan toteutettuja lukupiirejä toiselle ryhmälle eri toimipisteessä toteutettaessa saatettaisiin saada erilaisia tuloksia. Hyvänä pohjana tässä opinnäytetyössä laadittua suunnitelmaa voidaan kuitenkin pitää opetukseen kytkeytyvien lukupiirien toteutuksessa, suunnitelman

lukupiiriteorioihin perustuvuuden vuoksi ja siksi, että suunnitelma tarjoaa useita testattuja työkaluja lukupiirien toteutukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea toimivamman lukupiirikäytännön kehittämisen avulla opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä ja ammatilliseen asiantuntijuuteen kasvua. Kerätyn palautteen perusteella opiskelijat itse kokivat kevään 2008 lukupiirien kehittäneen ammatillisen osaamisen kehittymistä.

Jatkossa lukupiiriä voisi Laureassa toteuttaa vaihtoehtona perinteiselle kirjatentille siten, että opiskelija voisi itse valita mieleisensä tavan suorittaa kurssin materiaalit. Näin saatettaisiin lisää lukupiireihin sitoutumista, opiskelijoiden motivaatiota ja mahdollisesti pienennettäisiin niiden opiskelijoiden osuutta lukupiireissä, jotka eivät motivoituneesti ja sitoutuneesti halua osallistua lukupiiriin toimintaan ja samalla heikentävät sen toimivuutta. Haasteen asettaa tentittäessä LbD-mallin mukaisen kehittymisen jääminen suppeaksi ilman lukupiireissä olevaa tietojen, mielipiteiden ja näkemysten jakamista.

Ammattikorkeakouluopiskelijoita tulisi opintojen alusta asti kannustaa haasteellisen ammattikorkeakoulutasoisen kirjallisuuden lukemiseen ja erilaisten oppimis- ja opetusmenetelmien käyttöön. Opetukseen sisältyvien materiaalien tulee sisältää korkeakoulutasoisia perusteita alaan liittyvistä ajankohtaisista aiheista ja toiminnasta. Kyseessä on kuitenkin arvostettu korkeakoulu jonka opetukselle, valmistuvien opiskelijoiden ammattitaidolle ja pedagogiselle strategialle on asetettu korkeat tavoitteet.

Lähteet

- Aaltojärvi, I., Lindström, K., Mikkonen, T., Ruuska, K., Similä, M. & Tanskanen, A. 2006. Lukupiiri, ilmapiiri ja tapiiri. Teoksessa Kivimäki S., Kinnunen M. & Löytty O. (toim.) Tilanteen taju. Tampere: Vastapaino.
- Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351 .
- Haapaniemi H., Haapaniemi R., Moilanen P., Raina L. & Suojanen-Saari T. 2003. Karttakepin kuolema. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9.painos. Helsinki: Tammi.
- Industrial logic. 2008. Viitattu 1.2.2008.
<http://www.industriallogic.com/papers/learning.html>
- Jyväskylän yliopiston lukupiiriohje. 2006. Luettu 1.3.2008.
<http://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/oppiaineet/fil/opiskelu/lukupiiriohje>
- Laurea. 2008. Viitattu 21.11.2008.
http://www.laurea.fi/internet/fi/03_tietoa_laureasta/01/03_Strategiat/index.jsp
- Laurea ja toimipisteet. 2008. Viitattu 12.2.2008.
http://www.laurea.fi/net/fi/07_Laurea/index.jsp
- LbD. 2008. Laurea. Viitattu 11.1.2008.
http://www.laurea.fi/net/fi/02_Opiskelu/01_Opiskelu_Laureassa/01_Learning_By_Developing/index.jsp
- Marata. 2008. Laurea. Viitattu 14.2.2008.
http://www.laurea.fi/net/fi/01_Koulutus/01_amktutk/04_marata/index.jsp
- Opintojaksokuvaukset. 2007. Laurea. Viitattu 11.1.2008.
<http://opinto.laurea.fi/opas/opetussuunnitelma.asp?opetussuunnitelmaID=28&kieli=fin&lan=fin>
- Paljo opetussuunnitelma. 2007. Laurea. Viitattu 11.1.2008.
http://www.laurea.fi/net/fi/02_Opiskelu/01_Opiskelu_Laureassa/00_Opetussuunnitelmat/index.jsp
- Paljo opetussuunnitelma 2007- 2008. 2008. Laurea. Viitattu 11.1.2008.
<http://opinto.laurea.fi/opas/opas.asp?opetussuunnitelmaID=28&kieli=fin&lan=fin>
- Paljo koulutusohjelma. 2008. Laurea. Viitattu 11.1.2008.
http://www.laurea.fi/net/fi/01_Koulutus/01_amktutk/04_marata/Paljo/index.jsp
- Raij K. Osaamisen tuottaminen ammattikorkeakoulun päämääränä. 2003. Teoksessa Kotila H. (toim.) Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita Prima Oy.
- WSOY. 2008. Viitattu 11.1.2008.
<http://www.wsoy.fi/oppi/index.jsp?l=AMP&c=amtuote&aine=110&isbn=951-0-29423-3>

Liitteet

Liite1 Lukupiirin tehtävänanto.....	43
Liite2 Palautekyselylomake.....	44

Liite1: Lukupiirin tehtävänanto

LUKUPIIRI 22.4.2008 KLO 9.30 - 11.30

Lukupiiriin luettavat materiaalit käsittelevät tälläkin kertaa taloushallintoa,.

Materiaalit:

Alhola, Kari, Lauslahti, Sanna. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta.

Julkaistu: Porvoo WSOY 2000.. Kappaleet 2, Kannattavuus ja talouden hallinta sekä 3, Päätöksen tekoa tukevat laskelmat. Sivut: 49- 242.

Kirja on saatavilla myös e-aineistona jos ei sitä kirjastosta löydy!

E-lainauksen voi tehdä kirjaston nettisivuilla, laina-aikana käyttäkää 1pvä. Jos lainaatte kirjastosta, ottakaa huomioon että muutkin ryhmäläisenne tarvitsevat kirjoja, voitte jopa lukea lainaamatta kirjaa kun luettavaa on suhteellisen vähän.

Kaikki ryhmän jäsenet lukevat ennakkoon lukupiirikerralle valitun materiaalin. Tavoitteena on, että kaikilla lukupiiriin osallistujilla on selkeä käsitys annettujen materiaalien aiheista ja sisällöstä.

Jokainen lukupiiriin osallistuva opiskelija laatii 2-3 sivun mittaisen kirjallisen alustuksen ennalta annettujen materiaalien avulla. Alustuksien ei tule olla referaatteja, vaan kriittisiä, keskusteluun innoittavia pohdintoja materiaaleissa esiin nousseista asioista. Mikä ihmetytti, herätti kiinnostusta, ärsytti jne. ja miksi? Mitä et ymmärtänyt? Mistä haluat lukupiiritunnilla keskustella?

Taloushallintoon liittyvissä alustuksissa voitte jälleen peilata annettuja materiaaleja omiin liikeideatöihinne, pohtia kriittisesti esitettyjä ratkaisuja sekä esittää omia mielipiteitänne lukemistanne aiheista. Pohtikaa erityisesti oman yrityksenne tuotteen tai palvelun hinnoittelua, miten löydätte oikeat hinnat, mikä on mielestänne liikaa pyydetty, miksi jne..

Alustukset palautetaan Optimaan ryhmän työtilaan oman nimen alta löytyvään lukupiirikansioon viimeistään tiistaina 8.4.2008. Jokainen varautuu esittämään alustuksensa lukupiiritunnilla.

Lukuiloa! :)

PALAUTEKYSELYLOMAKE KEVÄÄN 2008 LUKUPIIREISTÄ

Lue kysymykset huolella ja vastaa annettujen ohjeiden mukaan.

1. Vastaa väittämiin asteikolla 1-4.

(1= ei lainkaan, 2= jonkin verran, 3= melko hyvin, 4= erittäin hyvin)

	1	2	3	4
a) Lukupiiri on kehittänyt vuorovaikutustaitojani	☐	☐	☐	☐
b) Lukupiiri on lisännyt teoriaosaamistani	☐	☐	☐	☐
c) Lukupiiri on auttanut teorian soveltamista käytäntöön	☐	☐	☐	☐
d) Lukupiiri on kehittänyt opiskelutaitojani (esim. lukutaito, kirjallisen tekstin tuottaminen)	☐	☐	☐	☐
e) Opiskelijoiden lukupiireissä esille tuomat kokemukset ovat syventäneet/laajentaneet näkemystäni alasta	☐	☐	☐	☐
f) Lukupiiri on tukenut LbD - mallin mukaista oppimistani	☐	☐	☐	☐

2. Vastaa väittämiin asteikolla 1-4.

(1= täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= jokseenkin samaa mieltä, 4= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) Lukupiirin tehtävänannot olivat selkeitä	☐	☐	☐	☐
b) Luettavat materiaalit olivat mielenkiintoisia	☐	☐	☐	☐
c) Luettavat materiaalit olivat ammatillisesti hyödyllisiä	☐	☐	☐	☐
d) Luettavat materiaalit olivat helppolukuisia	☐	☐	☐	☐
e) Luettavat materiaalit olivat sisällöllisesti helppoja ymmärtää	☐	☐	☐	☐

3. Miten lukupiirit tulisi mielestäsi toteuttaa seuraavilta osin?

Valitse vain YKSI vaihtoehto merkitsemällä se rastilla.

a) Lukupiiritapaamisten toteutus

Pienryhmissä keskustelu	☐
Koko ryhmän keskustelurinki	☐
Lukupiiri, jossa alustajat, puheenjohtaja ja sihteeri	☐
Chat - keskustelu	☐
Muu, mikä? _____	☐

b) Keskustelun edistäminen lukupiirissä

- Pienryhmien välinen väittely
- Kysymysten laatiminen ja esittäminen
- Ohjaajan esittämät kysymykset
- Muu, mikä? _____

c) Lukupiirin materiaalien valinnat

- Alan kirjallisuus
- Internet- tai lehtiartikkelit
- Opiskelijoiden oppimistehtävät/ Opinnäytetyöt
- Muu, mikä? _____

d) Lukupiirin ohjaajana tulisi toimia

- Aikaisempien vuosikurssien opiskelija
- Opettaja
- Yksi lukupiiriryhmän jäsenistä
- Ei väliä

e) Lukupiirin ohjaajan rooli on olla

- Lukupiirin ja keskustelun Johtaja
- Tarvittaessa keskustelun edistäjä
- Yksi lukupiiriryhmän jäsenistä
- Muu, mikä? _____

f) Lukupiiri tulisi toteuttaa

- Kerran viikossa
- Joka toinen viikko
- Kerran kuussa
- Harvemmin

KIITOS VASTAUKSESTASI!